

IV

Najważniejsze dokumenty Kościoła o misjach

Papież Benedykt XV

Tematyka misyjna poruszana jest w następujących dokumentach Magisterium Kościoła:

- ❖ dekret misyjny II Soboru Watykańskiego *Ad gentes*;
- ❖ encykliki: *Fidei donum* i *Redemptoris missio*;
- ❖ adhortacje: *Evangelii nuntiandi* i *Evangelii gaudium*;
- ❖ list apostolski: *Maximum illud*;
- ❖ coroczne Orędzia na Światowy Dzień Misyjny.

Temat misyjności Kościoła pojawia się także w prawie każdym dokumencie Kościoła. Wśród współczesnych i ważniejszych można wymienić m. in: kontynentalne adhortacje apostolskie:

- ❖ *Ecclesia in Africa* 1995;
- ❖ *Ecclesia in Asia* 1999;
- ❖ *Ecclesia in America* 1999;
- ❖ *Ecclesia in Oceania* 2001;
- ❖ *Ecclesia in Europa* 2003;
- ❖ *Africae Munus* 2011;
- ❖ *Querida Amazonia* 2020

1. List apostolski Benedykta XV *Maximum illud*

Katalizatorem dla dziewiętnastowiecznej popularyzacji misyjnej w Kościele katolickim był papież Benedykt XV. **30 listopada 1919 roku** opublikował List apostolski, *Maximum illud*, który definiował misje jako „stałe zadanie” Kościoła katolickiego. Papież zapraszał liderów, rządców, przełożonych misji do aktywnego poszukiwania nowych „współpracowników” wśród religijnych kobiet i „mieszkańców danego kraju”, których nazywał także

Papież Pius XI

Papież Pius XII

„niewiernymi” i „tubylcami”. Owi mieszkańcy powinni być dobrze przygotowani by podejmować swe zadania w pomocy misjonarzom a w bliskiej przyszłości obejmować przewodnictwo misji i Kościoła. List apostolski kładł nacisk na **katolickość Kościoła**, wzywał do większej globalności i uniwersalności (ludzie wszystkich nacji i ras) w jego przywództwie. Kościół miał unikać wszelkich rodzajów nacjonalizmu, **odchodząc od starego modelu „misji patronackich”**. Misje powinny też promować edukację, lokalne języki, służbę zdrowia, działalność charytatywną i życie modlitewne.

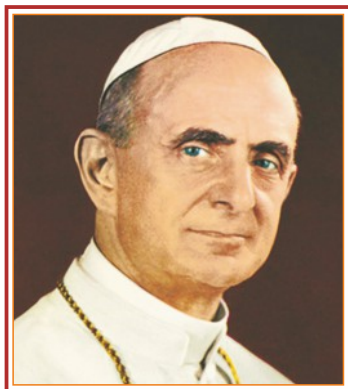
List podkreśla znaczenie **kształcenia przyszłych kapłanów** na terenach misyjnych, bezinteresowność posłania misjonarza i jego fachowe przygotowanie do posługi na misjach. Praktycznym tego wyrazem było zalecenie wprowadzenia w Papieskim Kolegium Rozkrzewiania Wiary **Urbaniana w Rzymie** nowej dyscypliny naukowej, zwanej misjologią. Stwierdzono też, że każdy ochrzczony jest wezwany do większego zaangażowania na rzecz misji.

2. Encyklika Piusa XI *Rerum Ecclesiae*

28 lutego 1926 r. Papież Pius XI wydał encyklikę misjologiczną, *Rerum Ecclesiae*, wzmacniając wezwanie misyjne Kościoła katolickiego i jego wkład w to, co później nazwano „indygenizacją”, **„budowaniem miejscowego duchowieństwa”** i promocją lokalnych języków. Encyklika wychodziła od apostolskiej podstawy dla misji mimo trudnych czasów i zachęcała do przyjaźni i miłości, stanowiących istotę misji. Byłoby wielką pomyłką patrzeć na tubylców jak na gorsze rasy, a ich duchowieństwo uważać za gorsze. Nie powinno być dyskryminacji wśród kapłanów. Papież zachęcał też do założenia Unii Misyjnej dla duchowieństwa w każdej misji i parafii, co zwróciłoby uwagę na misje i je wsparło.

3. Encyklika Piusa XII *Fidei donum*

Encyklika ta została opublikowana 21 kwietnia 1957 roku i szczególną uwagę zwraca na problemy Kościoła w Afryce (FD 2), gdzie wówczas, 85 milionów mieszkańców żyło poza Kościołem. Przesłanie *Fidei donum* można ująć w 3 aspektach:

Papież Paweł VI

- ❖ pomoc materialna Kościołowi w Afryce;
- ❖ pomoc personalna **kapłanów diecezjalnych i osób świeckich**, które nazywamy obecnie *fideidonistami*;
- ❖ ukazanie ważności działalności misyjnej.

Ponadto papież Pius XII wymienił dwa główne zadania duszpasterskie dla Kościoła w Afryce (FD 6): zwiększenie liczby kapłanów i wykształcenia elit katolickich.

4. Dekret II Soboru Watykańskiego *Ad gentes*

Dekret został wydany 7 grudnia 1965 r. i swoją nazwę wziął od pierwszych słów łacińskiego oryginału. Ów zwrot *ad gentes* oznacza dosłownie „do pogan/do plemion” i przedstawia teologiczne tło dla działalności misyjnej Kościoła. Do najważniejszych charakterystyk posługi na rzecz misji zalicza:

- ❖ motywacje głoszenia Ewangelii aż po krańce ziemi;
- ❖ doczesne wymiary misji;
- ❖ kryteria określające zakończenie działalności misyjnej na danym terytorium i przejście do działań pastoralnych;
- ❖ zadania każdego katolika w odniesieniu do swojego powołania misyjnego.

5. Adhortacja apostolska Pawła VI *Evangelii nuntiandi*

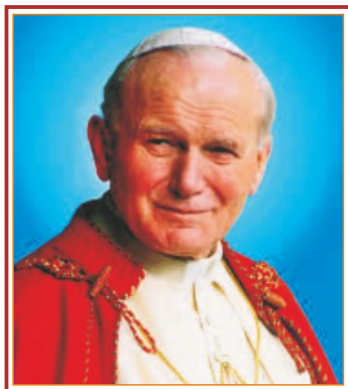
Została opublikowana 8 grudnia 1975 r. Swoją nazwę wzięła od pierwszego zdania w tekście: *Evangelii nuntiandi aetatis studium nostrae hominibus* (głoszenie Ewangelii ludziom naszych czasów). Adhortacja podkreśla religijny charakter misji oraz chrystocentryzm misyjnej posługi. Papież podkreśla, że działalność misyjna jest też spotkaniem z religiami niechrześcijańskimi oraz to, że nie może jej być obca integralna promocja człowieka.

Evangelii gaudium w paragrafie 41 pisze tak: „W Kościele za pierwszy środek ewangelizowania należy uważać świadectwo życia prawdziwie chrześcijańskiego, które trwa w nierozłącznej wspólnoty z Bogiem, a zarazem w nieograniczonej gorącości ducha poświęcania się dla innych. Jak to ostatnio powiedzieliśmy do grupy świeckich, *człowiek naszych czasów chętniej słucha świadków, aniżeli nauczycieli; a jeśli słucha nauczycieli, to dlatego, że są świadkami*”

6. Kodeks Prawa Kanonicznego

O misjach stanowi także część Kodeksu Prawa Kanonicznego. **27 listopada 1983 r.**, w pierwszą niedzielę Adwentu, wszedł w życie nowy Kodeks Prawa Kanonicznego. Powszechny, misyjny duch Soboru przejawia się w Kodeksie w definicjach i nakazach zgodnych z dokumentami soborowymi. Normy kanoniczne związane z misyjną działalnością Kościoła zostały zebrane przez prawodawcę kościelnego w drugim tytule Księgi II.

- ❖ Zgodnie z porządkiem, po przypomnieniu misyjnego charakteru całego Kościoła (kan. 781), czytamy o różnej odpowiedzialności w zakresie realizacji polecenia misyjnego (kan. 782-785 i 792), a następnie o pewnych normach regulujących działalność misyjną oraz ich specyficznych formach (kan. 786-791).
- ❖ **Kanon 781** jest kompendium nauki soborowej na temat misyjnej natury Kościoła, będąc zarazem fundamentem innych kanonów.
- ❖ **Kanon 782** mówi, że kierownictwo działaniami misyjnymi należy się papieżowi i Kolegium Biskupów, przy udziale Kongregacji Ewangelizowania Narodów. Biskup powinien się troszczyć, aby jego Kościół lokalny był Kościołem misyjnym.
- ❖ **Kanon 783** jest odbiciem myśli soborowej zawartej w Dekrecie misyjnym nr 40, który apeluje do zgromadzeń zakonnych, aby w sposób bardziej otwarty i aktywny poświęcały się pracy misyjnej.
- ❖ **Kanon 784** określa misjonarzy jako tych, którzy posłani są przez kompetentną władzę kościelną do podejmowania dzieła misyjnego. Mogą być oni z terenów misyjnych albo spoza nich, z kleru diecezjalnego lub z członków instytutów życia konsekrowanego, lub spośród świeckich.
- ❖ **Kanon 785** informuje, że głównymi pomocnikami misjonarzy w ich pracy są katechiści.
- ❖ **Kanon 790** podkreśla, że czuwanie, kierowanie i uzgadnianie wszystkiego, co odnosi się do działalności misyjnej, leży w kompetencji biskupa.
- ❖ **Kanon 791** zarządza, co w poszczególnych diecezjach powinno się robić, aby umocnić współpracę misyjną (popierać powołania misyjne, wyznaczyć kapłana do popierania PDM, organizować doroczny Dzień Misyjny i przekazywać ofiary na rzecz misji do Stolicy Apostolskiej).
- ❖ **Kanon 792** jest ostatnim w Księdze III kanonem poświęconym działalności misyjnej Kościoła i odnosi się do tego, aby wspomagać dobrowolnie tych, którzy przybywają z terenów misyjnych dla podjęcia pracy lub odbycia studiów.

Papież Jan Paweł II

W Kodeksie Prawa Kanonicznego istnieją również kanony, które choć umieszczone pod różnymi tytułami i w różnych księgach, można nazwać typowo misyjnymi, np. kan. 257, 262, 272, 385. Porównując obydwie Kodeksy z punktu widzenia misji, nie można nie zauważyć dużej różnicy, jaka dzieli stary KPK (z 1917 r.) od nowego KPK (z 1983 r.).

7. Encyklika Jana Pawła II *Redemptoris missio* (Misja Odkupiciela)

Encyklika *Redemptoris missio* została napisana 7 grudnia 1990 roku i w dużej mierze mówi o posłaniu misyjnym Kościoła. Przede wszystkim Jan Paweł II potwierdza tutaj dotychczasową naukę Magisterium dotyczącą odpowiedzialności wszystkich członków Kościoła za działalność misyjną.

Papież podkreśla, że wiara umacnia się, gdy jest przekazywana, a misje:

- ❖ odnawiają Kościół,
- ❖ wzmacniają wiarę i tożsamość chrześcijańską,
- ❖ dają życiu chrześcijańskiemu nowy entuzjazm i nowe uzasadnienie (RMis2).

Papież wymienia różne formy działalności wewnątrz jednej jedynej misji Kościoła (RMis 33-34):

- ❖ Przede wszystkim ta, ku której kieruje się działalność misyjna Kościoła: narody, grupy ludzi, środowiska społeczno-kulturowe, w których Chrystus i Jego Ewangelia nie są znane, albo w których brak wspólnot chrześcijańskich wystarczająco dojrzałych, by mogły wcielić wiarę we własne środowisko i głosić ją innym grupom ludzi. To jest w ścisłym sensie **misja *ad gentes***.
- ❖ Istnieją dalej wspólnoty chrześcijańskie, które posiadają odpowiednie i solidne struktury kościelne, mają żarliwość wiary i życia, promieniają świadectwem dawanym Ewangelii w swym środowisku i czują się zobowiązane do misji powszechnej. W nich prowadzona jest **działalność duszpasterska** Kościoła.
- ❖ Istnieje wreszcie sytuacja pośrednia, zwłaszcza w krajach o chrześcijaństwie dawnej daty, ale czasem również w Kościołach młodych, gdzie całe grupy ochrzczonych utraciły żywy sens wiary albo wprost nie uważają się już za członków Kościoła, prowadząc życie dalekie od Chrystusa i od Jego Ewangelii. W tym wypadku zachodzi potrzeba „**nowej ewangelizacji**” albo „**reewangelizacji**”.

Adresatami misji *ad gentes* są:

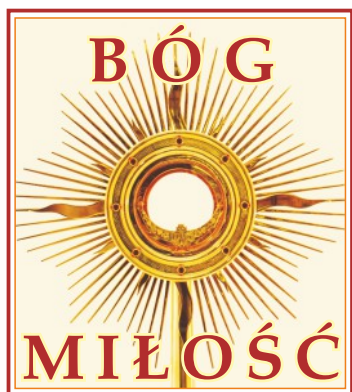
- ❖ narody i grupy społeczne **jeszcze nie wierzące** w Chrystusa,
- ❖ ci, którzy są **daleko od Chrystusa**, wśród których Kościoł nie zapuścił jeszcze korzeni, i których kultura nie doznała jeszcze wpływów Ewangelii.

Misja *ad gentes* różni się ona od innych form działalności kościelnej, ponieważ kieruje się ku grupom i środowiskom niechrześcijańskim z powodu braku czy niedostatku głoszenia Ewangelii i obecności Kościoła.

8. Katechizm Kościoła Katolickiego

Podjmując problematykę misyjną zawartą w Katechizmie Kościoła Katolickiego, warto zwrócić uwagę na zbieżność dat ogłoszenia Katechizmu oraz dokumentów o tematyce misyjnej w nim zawartych: Dekret *Ad gentes* (7 XII 1965 r.), encyklika *Redemptoris missio* (7 XII 1990 r.), Katechizm Kościoła Katolickiego (7 XII 1992 r.).

Problematyce misji zostały zasadniczo poświęcone punkty od 849 do 856 zatytułowane: *Misje – wymaganie powszechności Kościoła*. Podstawę i uzasadnienie działalności misyjnej Kościoła KKK wywodzi z dwóch przesłanek: najgłębszej potrzeby własnej katolickości oraz misyjnego nakazu swojego Założyciela.

Celem działalności misyjnej jest:

- ❖ „uczynienie ludzi uczestnikami Komunii, jaka istnieje między Ojcem i Synem w Ich Duchu miłości” (KKK 850);
- ❖ tworzenie wspólnoty pod względem ludzkim, duchowym i materialnym.

Zadanie rozkrzewiania wiary, należące do natury Kościoła, jest co do swej istoty niezienne, zmieniają się jedynie sposoby jego realizowania (por. KKK 767). Katechizm wyjaśnia, że motywem działalności misyjnej Kościoła **jest miłość Boga do wszystkich ludzi**.

Z niej czerpane jest zobowiązanie i zapal misyjny (por. KKK 851). Ponieważ Kościół wierzy w powszechny zamysł zbawienia, musi on być misyjny. Źródłem i nieomylną miarą apostołskiego zaangażowania Kościoła oraz misyjnego zapалу jest jego świętość (por. KKK 820). Nadrzędnym podmiotem urzeczywistnienia działa misyjnego w duszy człowieka i dziejach świata jest Duch Święty (por. RMis 21). To On – twierdzi Katechizm – prowadzi Kościół po drogach misji (por. KKK 852).

Wśród różnorodnych dróg misji Katechizm wymienia:

- ❖ drogę ubóstwa,
- ❖ posłuszeństwa,
- ❖ służby i ofiary z siebie aż do śmierci (por. KKK 852),
- ❖ pokory i wyrzeczenia.

Wspaniała synteza ukazuje fundamenty chrystologiczne, pneumatologiczne i eklezjologiczne misji.

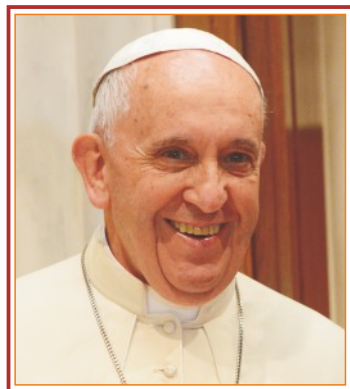
Pierwszą i niezastąpioną formą misji, a nieraz jedynym możliwym sposobem bycia misjonarzem jest świadectwo chrześcijańskiego życia. Winno ono potwierdzać orędzie zbawienia, ukazując moc jego prawdy i oddziaływania (por. KKK 2044).

W numerze 1438 Katechizm, mówiąc o okresach i dniach pokuty, zaznaczy, że stanowią one specjalny czas praktyki pokutnej, dobrowolnych wyrzeczeń i dzielenia się z innymi. Wśród dzieł wymienia się też dzieła misyjne.

W paragrafie czwartym drugiej części Katechizm wymienia osoby zobowiązane do podjęcia i prowadzenia działalności misyjnej. Są to wszyscy członkowie Kościoła (por. KKK 1270), a szczególnie bierzmowani (por. KKK 1303).

9. Papieskie Orędzia Misyjne

Prawdopodobnie misyjne orędzia pisane są **od 1930 r.** W początkowych latach były to apele i orędzia spisane oraz odczytane w radiu. Autorami i głosicielami apeli oraz orędzi

Papież Franciszek

misyjnych byli Sekretarze Kongregacji Ewangelizowania Narodów. Pierwsze papieskie orędzie na Światowy Dzień Misyjny napisał Jan XXIII.

10. Adhortacja apostolska Franciszka *Evangelii gaudium*

Papież Franciszek został wybrany na głowę Kościoła w trakcie papieskiego konklawe 13 marca 2013 roku. Osiem miesięcy później, 24 listopada 2013 roku, wydał swoją pierwszą adhortację apostolską *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie.

Dokument przypomina pierwotną misję Kościoła dotyczącą ewangelizacji i oficjalnie przedstawia poglądy i uwagi jakie papież Franciszek wyraził w kazaniach od momentu wyboru - po raz pierwszy od 1300 lat papieża spoza Europy.

„Radość Ewangelii napędza serce i całe życie tych, którzy spotykają się z Jezusem. Pragnę zwrócić się do wiernych chrześcijan, aby zaprosić ich do rozpoczęcia **nowego etapu ewangelizacji**, naznaczony ową radością i wskazać drogi dla Kościoła w najbliższych latach” (EG 1). Jest to serdeczny apel do wszystkich ochrzczonych, aby nieść miłość Chrystusową innym, w permanentnym stanie misji (EG 25), pokonując wielkie niebezpieczeństwo współczesnego świata, jakim jest smutek rodzący się w przyzwyczajonym do wygodny i chciwym sercu (EG 2).

Warto zwrócić uwagę na zwrot: **nowy etap ewangelizacji**. Papież odchodzi od pojęcia *nowej ewangelizacji*, a stosuje właśnie termin: **nowy etap ewangelizacji**.

Papież zaprasza czytelnika do odzyskania pierwotnej świeżości Ewangelii, znajdując nowe drogi i twórcze metody, bez więzienia Jezusa w uciążliwych schematach (EG 11). Istnieje konieczność duszpasterskiego i misyjnego nawrócenia, które nie może pozostawić rzeczy w takim stanie, w jakim są (EG 25) oraz odnowy struktur kościelnych tak, by stały się bardziej misyjne (EG 27).

Znakiem otwartości Boga jest to, że drzwi naszych kościołów powinny być zawsze otwarte, tak żeby Ci, którzy Boga szukają nie zastali ich zamkniętych; także drzwi sakramentów nie powinny być zamknięte z byle jakich powodów (EG 47).

Papież zwraca uwagę na pokusy na jakie narażone są osoby pracujące w duszpasterstwie (EG 77):

- ❖ indywidualizm,
- ❖ kryzys tożsamości,
- ❖ spadek gorliwości (EG 78).

Nawiązując do małej liczby powołań w wielu miejscach, papież podkreśla, że nie można **wypełniać seminariów na podstawie byle jakich motywacji** (EG 107). W nawiązaniu do inkulturacji, zauważa, że chrześcijaństwo nie dysponuje jednym wzorcem kulturowym, ale dysponuje wielokształtnym obliczem (EG 116). Nie możemy rościć sobie prawa, aby wszystkie ludy na wszystkich kontynentach, wyrażając wiarę chrześcijańską, naśladowały formy przyjęte przez ludy europejskie w określonym momencie historii (EG 118).

Nawiązując do wyzwań jakie stoją przed współczesnym światem, papież określa obecny system ekonomiczny jako niesprawiedliwy u samych swych korzeni (EG 59). Taka ekonomia zabija, ponieważ obowiązuje prawo silniejszego. Obecna kultura odrzucenia stworzyła coś nowego: wykluczeni nie są wyzyskiwani, ale są odrzuceni, są niepotrzebnymi resztkami (EG 53).

Rodzina, podkreśla papież, przechodzi głęboki kryzys kulturowy. Przywołując nieodzowny wkład rodziny w życie społeczne (EG 66), podkreśla, że postmodernistyczny i zglobalizowany indywidualizm sprzyja stylowi życia osłabiającego wzrost i stabilność więzi między osobami i deformuje więzi rodzinne (EG 67). Akcentuje głęboką więź między ewangelizacją a promowaniem człowieka (EG 178) oraz prawo pasterzy do wydawania opinii na temat wszystkiego, co dotyczy życia osób (EG 182).

Papież wzywa do opieki nad najsłabszymi członkami społeczeństwa: bezdomnymi, narkomanami, uchodźcami, ludami tubylczymi, coraz bardziej samotnymi i opuszczonymi osobami w podeszłym wieku oraz migrantami, na których papież jest szczególnie otwarty (EG 210). Mówi o ofiarach handlu ludźmi i nowych formach niewolnictwa (EG 211).

Wobec prób prywatyzacji religii papież mówi, że szacunku należnego mniejszościom agnostyków lub niewierzących nie można narzucać w sposób arbitralny, który ucisza przekonania wierzącej większości lub ignoruje bogactwo tradycji religijnych (EG 255). Podkreśla następnie znaczenie dialogu i przymierza między wierzącymi a niewierzącymi (EG 257).

Ostatni rozdział poświęcony jest wypełnionym duchem **ewangelizatorom**, tym, którzy są bez lęku otwarci na działanie Ducha Świętego i którzy mają odwagę do głoszenia nowości Ewangelii śmiało (παρρησία), głośno, **w każdym czasie i miejscu, także pod prąd** (EG 259). Są to ewangelizatorzy, którzy **się modlą i pracują** (EG 262), wiedząc, że misja jest umiłowaniem Jezusa, ale jednocześnie miłością do Jego ludu (EG 268): Jezus jednak chce, abyśmy dotykali ludzkiej nędzy, abyśmy dotykali cierpiącego ciała innych. (EG 270). Wyjaśnia: W naszej relacji ze światem jesteśmy zachęcani do uzasadnienia naszej nadziei, ale nie jako nieprzyjaciele, którzy wytykają palcem i potępiają innych (EG 271).

Misjonarzem może być tylko ten, kto czuje się dobrze, kiedy dąży do dobra bliźniego, kto pragnie szczęścia innych (EG 272); jeśli uda mi się pomóc żyć lepiej jednej osobie, to już wystarczy, aby uzasadnić dar mojego życia (EG 274). Papież zachęca nas, abyśmy nie zniechęcali się niepowodzeniami i niesatysfakcjonującymi rezultatami ponieważ płodność wielokrotnie jest niewidzialna, nieuchwytna, nie podlega rachunkowości; musimy tylko wiedzieć, że nasze zaangażowanie jest konieczne (EG 279).

Adhortacja kończy się modlitwą do **Maryi, Matki ewangelizacji**. Istnieje styl maryjny w działalności ewangelizacyjnej Kościoła. Za każdym razem, gdy spoglądamy na Maryję, znów zaczynamy wierzyć w rewolucyjną **moc czułości i miłości** (EG 288).

11. Ostatni papież o misjach

Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek odnośnie do misji zwykle akcentują jeden jej ważny przymiot:

- ❖ Jan Paweł II podkreślał, że misje są sprawą wiary;
- ❖ Benedykt XVI zaznaczał, że misje są sprawą miłości;
- ❖ Franciszek zwraca uwagę, że misje są sprawą radości (entuzjazmu).

12. Synod ogólnopolski i synody diecezjalne

Ważnymi dokumentami dla Kościoła w Polsce są podsumowania synodów ogólnopolskich, które odbyły się w latach 1991 i 1999, a których dokumenty końcowe zatwierdzono w 2001 r. **Drugi Polski Synod Plenarny (1991, 1999) kwestii misyjnej poświęcił 73 artykuły**. Dotyczą one misyjnej natury Kościoła, jej rozumienia i motywów, organizacji misyjnej działalności Kościoła i współpracy. Poruszono także temat misji „wczoraj i dziś” oraz zaprezentowano działalność misyjną: w Pierwszej Rzeczypospolitej, w czasach rozbiorów, w latach 1918-1989 oraz po roku 1989. Synod ukazał nowe zadania misyjne Kościoła w Polsce, osoby odpowiedzialne za misje, podkreślił troskę o PDM oraz inne formy współpracy misyjnej.

Ważną rolę w każdej diecezji odgrywa synod diecezjalny, którego celem jest odczytanie znaków czasu, refleksja nad sytuacją społeczno-duszpasterską wspólnoty Kościoła diecezjalnego oraz wskazanie najważniejszych zadań na przyszłość. W większości uchwał synodalnych poruszana jest tematyka misyjna.

Na szczególną uwagę zasługuje synod archidiecezji krakowskiej, który chociaż odbył się w latach 70. ubiegłego wieku, to do dzisiaj zawiera bardzo dobre pod względem misjologiczno-misyjnym uchwały.

Duszpasterski Synod Diecezji Krakowskiej (1972-1979) działalność misyjną ukazał w pierwszej części dokumentu końcowego poświęconemu uczestnictwu ludu Bożego w po-

słannictwie nauczycielskim Jezusa Chrystusa. Synod wskazał na misyjną naturę Kościoła, jego powszechność oraz wynikające z tego zadania dla Kościołów lokalnych i partykularnych skutki. W dalszej części dokumenty ukazują ducha misyjnego i specyficzność w diecezji, nawiązując do historycznych postaci: św. Jacka, bł. Jadwigi i bł. Jana Beyzyma. **Przedstawiają także dziedzictwo misyjne w Krakowie** przed II wojną światową w aspekcie historycznym. To tutaj właśnie mieściła się w tym okresie Dyrekcja Krajowa Papieskich Dzieł Misyjnych Dzieci, a w 1934 r. zapoczątkowano wykłady z misjologii.

Synod przypomniał również, że podstawowym sposobem wspierania **misji jest świadectwo i modlitwa**: „Potrzebą chwili, na którą powinna odpowiedzieć archidiecezja krakowska, jest zwiększenie liczby osób wyjeżdżających na misje. W tym celu należy otaczać szacunkiem i pielęgnować każde powołanie do pracy misyjnej, ułatwiając już dzieciom w rodzinie kontakt z tematyką misyjną. (...) **W katechizacji dzieci i młodzieży należy uwzględnić problematykę misyjną, wiążąc ją z cyklem roku liturgicznego.** Szczególnie miejsce powinna ona znaleźć w katechezie związanej z **sakramentem bierzmowania** oraz z nauczaniem dorosłych, zwłaszcza rodziców” (11 i 12).

W kolejnych postanowieniach i zaleceniach synod odwołał się do duszpasterzy, którzy powinni troszczyć się o to, aby różnego rodzaju zespoły parafialne, np. **ministranci, lektorzy, oazy, schole czy wspólnoty, zajmowały się również problematyką misyjną.** W parafii powinien istnieć chociaż jeden zespół o profilu misyjnym (13). Nawiązując do tradycji akademickich kół misyjnych, synod zwrócił się do **duszpasterzy akademickich, aby wśród młodzieży studiującej rozwijali zainteresowania i ducha misyjnego** (14). **Ludziom chorym** należy stale ukazywać wielką rolę, wartość ich modlitwy i cierpienia w dziele ewangelizacji świata (15).

Synod proponuje **misyjny kalendarz liturgiczny** jako szczególny czas modlitwy na rzecz misji, wskazując także na comiesięczne nabożeństwa misyjne i proponując jego połączenie z pierwszym piątkiem miesiąca (16). Synod zalecił także, aby działalność misyjną w Kościele wspierać materialnie, szczególnie kapłanów pochodzących z archidiecezji krakowskiej (17). Według synodu **diecezjalny duszpasterz ds. misji winien mieć zespół duchownych i świeckich współpracowników** (18). Wezwano do podejmowania idei PDM, zwłaszcza wśród alumnów i duchownych, zalecając wprowadzenie na studiach seminaryjnych wykładów z misjologii (19).

Benedykt XV

Maximum illud

1919

Pius XI

Rerum Ecclesiae

1926

Pius XII

*Evangelii
praecones*

1951

Pius XII

Fidei donum

1957

Jan XXIII

*Princeps
pastorum*

1959

II SOBÓR WATYKAŃSKI

Lumen gentium 17

*Misyjny charakter
Kościoła*

1964

Ad gentes 2

*Kościół pielgrzymujący
jest misyjny ze swej natury*

1965

Paweł VI

*Evangelii
nuntiandi*

1975

Jan Paweł II

*Redemptoris
missio*

1990

Benedykt XVI

Wypowiedzi

2005-2013

Franciszek

*Evangelii
gaudium*

2013

Literatura

1. CZERMAK K., *Ożywić misyjną troskę o przekazywanie Ewangelii. „Misyjny Advent Nowego Tysiąclecia”*, w: W. LECHOWICZ (red.), *W Trzecie Tysiąclecie. Komentarz pastoralny do dokumentów II Polskiego Synodu Plenarnego*, Tarnów 2012, s. 87–106.
2. *Duszpasterski Synod Diecezji Krakowskiej*, t. I, Kraków 1985.
3. GÓRSKI J., *Nowy paradygmat misji. Teologia misji w świetle posynodalnych adhortacji kontynentalnych Jana Pawła II*, Warszawa 2006.
4. *II Polski Synod Plenarny*, Poznań 2001.
5. *Introduction To Missiology*, HỌC VIỆN PHAN-XI-CÔ 2014.
6. JABŁOŃSKI F., *Apele i orędzia na Światowy Dzień Misyjny (1930–2010)*, Gniezno 2010.
7. KUREK A., *Encyklika „Redemptoris missio”*, w: *II Krajowy Kongres Misyjny w Polsce. Przygotowanie*, Warszawa 1992, s. 14–27.
8. MIOTK A., *Das Missionsverständnis im historischen Wandel am Beispiel der Enzyklika „Maximum Illud” (Veröffentlichungen des Missionspriesterseminars St. Augustin)*, Steyler 1999.
9. MÜLLER K., *Encyklika Redemptoris missio*, w: PAWLIK J. (red.), *W trosce o głoszenie Ewangelii*, Warszawa 2002, s. 167–182.
10. RÓŻAŃSKI J. (red.), *„Ecclesia in Africa”. Pojednanie, sprawiedliwość i pokój – wyzwania dla Kościoła w Afryce na początku XXI w.*, Warszawa 2006.
11. RÓŻAŃSKI J. (red.), *„Ecclesia in America”. Wybrane problemy Kościoła w Ameryce Południowej w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II*, Warszawa 2003.
12. RÓŻAŃSKI J. (red.), *„Ecclesia in Asia”. Wybrane problemy Kościoła w Azji w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II*, Warszawa 2004.
13. RÓŻAŃSKI J. (red.), *„Ecclesia in Oceania”. Wybrane problemy Kościoła w Oceanii w świetle posynodalnej adhortacji Jana Pawła II*, Warszawa 2006.

Uzasadnienie działalności misyjnej

1. Motywacja działalności misyjnej

Kościół podejmuje działalność misyjną:

- ❖ ponieważ jest to wolą Boga (DM 7);
- ❖ ponieważ Chrystus nakazał to apostołom (DM 1);
- ❖ ponieważ Kościół jest katolicki (powszechny) (DM 1);
- ❖ ponieważ Kościół jest misyjny ze swej natury (DM 2);
- ❖ ponieważ Ewangelia dla ludzi jest zaczątkiem wolności i postępu (DM 8).

Misyjna natura Kościoła wynika z serii posłań w Trójcy Świętej. Ojciec posyła Syna, Ojciec i Syn posyłają Ducha Świętego, a cała Trójca Święta posyła Kościół: apostołów i ich następców. „**Kościół pielgrzymujący jest misyjny ze swej natury, ponieważ swój początek bierze wedle planu Ojca z posłania (*ex missione*) Syna i z posłania Ducha Świętego. Plan ten zaś wypływa «ze źródła miłości», czyli z miłości Boga Ojca**” (DM 2).

Motywy, dla których Kościół jest misyjny ze swej natury, wynikają z samoobjawienia się Boga, radykalnej nowości życia, przyniesionej przez Chrystusa oraz ze zbawienia, które zostało przewidziane dla wszystkich (RMis 5; 7; 10). Misje odnawiają Kościół, wzmacniają wiarę i tożsamość chrześcijańską, dają życiu chrześcijańskiemu nowy entuzjazm i nowe uzasadnienie (RMis 2). **Głównym Autorem (Kreatorem) misji jest Duch Święty (RMis 21).**

Ojciec posyła

Syna

Ojciec i Syn posyłają

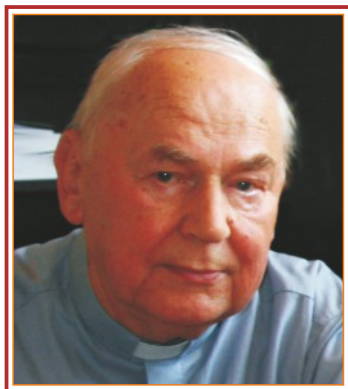
Ducha Świętego

Trójca Święta posyła

Kościół

Kościół posyła

Misjonarzy

Ks. prof. Józef Kudasiewicz

Ogólnym celem misji jest doprowadzenie wszystkich do zbawienia w Chrystusie poprzez przepowiadanie Ewangelii, zakładanie Kościoła oraz pomoc w jego rozwoju.

2. Wymiary misji

Mamy cztery doczesne **wymiary misji**:

- ❖ **soteryczny** (zbawczy) – (DM 11-14). *Praedicare* (głosić). Działalność misyjna pierwotnego Kościoła polegała na „głoszeniu Ewangelii” (Dz 8,40), aby ze słuchaczy

uczynić „uczników Chrystusowych” (Mt 28,19). W tym duchu nakaz misyjny przetłumaczono m.in. na język angielski, niemiecki czy francuski:

- ♦ *Machet* zu Jüngern alle Völker,
- ♦ *Go and make* disciples of all nations,
- ♦ *Faites* me disciples de toutes nations.

A z kolei np. w języku polskim (w Biblii Tysiąclecia), włoskim czy rosyjskim, użyto w tłumaczeniu słowa – nauczajcie:

- ♦ *Idźcie i nauczajcie,*
- ♦ *Andate dunque e ammaestrate* tutte le nazioni,
- ♦ *Итак идите, научите* все народы.

Ks. prof. Józef Kudasiewicz stwierdza, że „czynienie uczniami” dokonuje się w podwójny sposób: ;

- ❖ przez chrzest w imię Trójcy Przenajświętszej,
- ❖ przez nauczanie.

Przez wyrażenie *panta ta ethne* (wszystkie narody) można rozumieć narody pogańskie, czyli wszystkie narody z wyjątkiem Izraela, albo też wszystkie narody wraz z Izraelem. Mateusz posługuje się terminem narody (*ethne*) w obydwóch znaczeniach. Jakkolwiek Jezus koncentrował swoją działalność w Izraelu i wysyłając wcześniej swych uczniów ograniczał teren ich działania do ziemi Izraela, to jednak okazjonalnie działał także pośród pogan (Mt 8, 5-13. 28-34; 15, 21-28). Uczniowie natomiast mają prowadzić działalność wśród wszystkich narodów. Uczniowie w swej misyjnej wędrówce wśród wszystkich narodów mają **czynić spotkanych tam ludzi uczniami Jezusa**. W znaczeniu węższym uczniami w Ewangelii Mateusza są uczniowie w liczbie dwunastu. Owych Dwunastu zasiądzie kiedyś na dwunastu tronach, sądząc dwanaście pokoleń Izraela (Mt 19, 28). W szerszym zna-

czeniu uczniami są ci, którzy przyjęli chrzest i zachowują przykazania Jezusa. Niemniej jednak obraz Dwunastu w Ewangelii zarysowany jest w ten sposób, aby mogli się w nim odnaleźć wszyscy pozostali.

W przekładzie Pisma świętego opracowanym przez **Zespół Biblistów Polskich, wydanym przez Wydawnictwo św. Pawła w 2005 r.**, mandat misyjny brzmi: „Idźcie i **pozyskujcie** uczniów we wszystkich narodach! Udzielajcie im chrztu w Imię Ojca i Syna, i Ducha Świętego” (Mt 28,19). Podobnie jest w języku czeskim: Jděte ke všem národům a **získávejte** mi učedníky;

- ❖ **eklezyjalny** (kościelny). Kościół jest podmiotem oraz przedmiotem misji. Przez działalność misyjną powstaje Kościół lokalny (DM 15-18);
- ❖ **kosmiczny** – jak przez grzech pierworodny została skażona cała przyroda, tak przez działalność misyjną cały świat ma stać się lepszy, bardziej sprawiedliwy; człowiek ma być wyzwolony od nienawiści i dyskryminacji (DM 8). *Omnia restaurare in Christo* (wszystko odnowić w Chrystusie). Wszystko ma się stać światem nowym, światem miłości, prawdy, sprawiedliwości i pokoju; świat ma być przekształcony w królestwo Boże. Literatura misjologiczna nazywa to: społecznym wymiarem misji, humanizacją misji, promocją człowieka;
- ❖ **eschatyczny** (ostateczny) – misje są zgromadzeniem wszystkich ludzi w jedną, z Bogiem zjednoczoną rodzinę (DM 9). *Ekumenia congregare in unum* („zamieszkałą ziemię zgromadzić w jedno”). Aczkolwiek misje różnią się od „ekumenii” swoim przedmiotem zarówno materialnym, jak i formalnym, dążą one, tak jak ruch ekumeniczny, do jedności rodziny ludzkiej, łamią zatem bariery wszelkich podziałów.

3. Co to są misje?

Głoszenie Ewangelii przez Kościół obejmuje trzy obszary (sytuacje). Pierwszym jest głoszenie Ewangelii pośród ludzi znających Chrystusa, wśród których Kościół działa w sposób zorganizowany i samodzielny. To działalność duszpasterska. Drugim obszarem jest głoszenie Ewangelii wśród ludzi już nieznających Chrystusa. Działalność tę nazywa się nową ewangelizacją lub reewangelizacją. Trzecim obszarem (sytuacją) jest głoszenie Ewangelii wśród narodów i grup społecznych jeszcze niewierzących w Chrystusa, wśród których Kościół nie zapuścił jeszcze korzeni. Tę działalność nazywa się misjami, czyli misją Kościoła *ad gentes* (RMis 33-34).

Misje to specjalne przedsięwzięcie, którego podejmują się wysłani przez Kościół głosiciele Ewangelii. Idą oni na cały świat, głosząc Ewangelię i **zakładając Kościół wszędzie tam, gdzie ludzie jeszcze nie wierzą w Chrystusa** (DM 6).

Jonathan Y. Tan

Misje (misja *ad gentes*) obejmują różne kręgi, które rozróżniamy według dwóch kryteriów: terytorialnego i socjologicznego (RMis 37).

- ❖ **Kryterium terytorialne** to obszary wyznaczone przez Kongregację Ewangelizowania Narodów.
- ❖ **Kryterium socjologiczne** to nowe światy i zjawiska społeczne, które stwarzają nowe pola ewangelizacji (urbanizacja, młodzi niechrześcijanie, migracje, uchodźcy);

- ♦ **Współczesne areopagi** (świat środków przekazu, zaangażowanie na rzecz pokoju, rozwoju i wyzwolenia ludów, areopag kultury, prac badawczych i stosunków międzynarodowych, zjawisko konsumizmu połączonego z niepokojem, szukaniem sensu istnienia, potrzebą życia wewnętrznego modlitwy).

Misje Kościoła powszechnego trwają od zesłania Ducha Świętego aż do paruzji (powtórzonego przyjścia Chrystusa) (DM 19-21).

Dużymi przeszkodami **dla misyjności Kościoła** są:

- ❖ podziały między chrześcijanami,
- ❖ dechrystianizacja krajów niegdyś chrześcijańskich,
- ❖ spadek liczby powołań do apostołstwa,
- ❖ anty-świadectwo chrześcijan, a szczególnie ich obojętność (RMis 36).

4. Misje *inter gentes*

W ostatnich latach oprócz pojęcia *ad gentes* odnośnie do działalności misyjnej pojawiło się pojęcie „misje *inter gentes*”. Zostało ono użyte w ramach posiedzeń Episkopatów Azji zrzeszonych w Federacji Konferencji Biskupów Azji (FABC).

Jonathan Y. Tan omawiając pojęcie misji *inter gentes* jako przyszłość i wzorzec w teologii misji stwierdza, że teologia misji Konferencji Biskupów Azji nie bierze swego początku odgórnie czy centralnie, ale oddolnie, dążąc do centrum. Dla konferencji, misje i ewangelizacja nie są jednokierunkową drogą czy jednoaspektowym głosem abstrakcyjnych zasad dotyczących wiary i prawd doktrynalnych. Federacja, w wyrażeniu swojego podejścia *missio inter gentes* do kwestii realizacji misji, nie rozpoczyna od abstrakcyjnych i uniwersalistycznych konceptów i kategorii, ale od doświadczeń życiowych i wyzwania,

które wyrastają z nieustannego kontaktu ze współczesną rzeczywistością azjatycką i specyficznym kontekstem azjatyckim. Dla Federacji, misja to coś więcej niż zakładanie nowego Kościoła lokalnego w miejscach gdzie go jeszcze nie ma. Według Federacji, narody azjatyckie nie są celem misji, narodami, które należy nawracać i przyprowadzać na łono Kościoła, choć chrześcijanie nie wahają się wystosować takiego zaproszenia, ale raczej *missio inter gentes* azjatyckiego Kościoła lokalnego związana jest z misją Jezusa, która dotyczy tworzenia Królestwa Bożego wśród Jego ludu.

Podążając śladami Jezusa, Federacja sformułowała także swoją *missio inter gentes* w kategoriach budowania Królestwa Bożego w kontekście azjatyckim. Według Federacji, azjatyckie Kościoły lokalne, poprzez bycie żywym świadkiem i prowadzenie **potrójnego dialogu** z narodami azjatyckimi, ich **kulturą, religią i wyzwaniem życiowym**, powołane są do współpracy z nieustanną misją Boga dążącą do tworzenia Królestwa Bożego. *Missio inter gentes* Federacji obejmuje zaangażowanie w pracę w zgodzie z rzeczywistością azjatyckiego *Sitz im Leben*. Równocześnie, w rozumieniu Federacji, inkulturacja, dialog i ludzkie wyzwolenie nie są jedynie wprowadzeniem do ewangelizacji, ale integralnymi wymiarami misji. Federacja postrzega misję Kościoła jako misję zainspirowaną wcześniejszą działalnością Boga w świecie, poprzez misje Ojca i Ducha. Federacja jednoznacznie stwierdza, że mądrość filozofii azjatyckich i odkupieńcze elementy religii azjatyckich inspirowane są Duchem Świętym, którego działanie wykracza poza granice Kościoła instytucjonalnego.

Głównym instrumentem *missio inter gentes* jest **dialog**, będący zasadniczą cechą azjatycką. Dialog, który jest dwukierunkowym spotkaniem Ewangelii z potrójną rzeczywistością azjatyckich kultur, religii i obogich. Jest przypadkiem wzajemnego wzbogacania się azjatyckiej rzeczywistości społeczno-religijnej i chrześcijaństwa. Federacja postrzega dialog i harmonię jako konieczne elementy służące naprawianiu szkód wyrządzonych przez wieki poprzez dominację kolonialną. Dominacja ta doprowadziła do tego, że wiele azjatyckich wspólnot kościelnych bardzo ostrożnie podchodzi do prób ewangelizacji, które uważane są jako wyraz instrumentalizacji. Dialog stanowi potencjał do tworzenia szansy dla grup o różnych poglądach na stworzenie wspólnej platformy, po to by lepiej się rozumieć i budować harmonijne stosunki między sobą.

Bogata obrazowość zawarta w końcowej części oświadczenia zamykającego obrady **VII Zgromadzenia Plenarnego Federacji Konferencji Biskupów Azji** ujmuje w sposób syntetyczny rację bytu *missio inter gentes* Federacji. Może też być odpowiednim podsumowaniem naszych badań:

„Świętując Wielki Jubileusz narodzin Jezusa Chrystusa, naszego Zbawiciela i otwierając Święte Drzwi kościołów, spoglądamy na obraz tych drzwi radując się odkrywaniem na nowo naszego powołania do bycia częścią wspólnoty uczniów Chrystusa, Jego życia

i misji... Przez te same drzwi wchodzimy do świata narodów Azji, ich trosk i radości, które są także naszymi troskami i naszą radością.”

5. Kto to jest misjonarz?

Misje w dziejach pierwotnego Kościoła kierowane były przez dwunastu apostołów, następnie przez całą wspólnotę wierzących oraz przez specjalnych wysłanników przeznaczonych do głoszenia Ewangelii (RMis 27), czyli przez misjonarzy.

Łacińskie słowo *missus*, od którego pochodzi polskie słowo „misjonarz”, oznacza dosłownie „posłany”. Misjonarzem nazywamy osobę obdarzoną specjalnym powołaniem i posłaną przez Kościół, aby głosić Ewangelię ludziom, którzy są daleko od Chrystusa (DM 23). Misjonarzem powinna być osoba odpowiednio przygotowana, uformowana i posłana przez władze kościelne do posługi.

Mamy kilka rodzajów powołania misjonarskiego. Ze względu na czas pracy na misjach wyróżniamy powołanie *ad vitam i ad tempus*. Powołanie misjonarskie *ad vitam* jest wówczas, gdy ktoś wstępuje do zakonu (zgromadzenia) o charakterze misyjnym i decyduje się być misjonarzem na całe życie. Z kolei o powołaniu misjonarskim *ad tempus* mówimy wtedy, gdy ktoś podejmuje się pracy na misjach na określony czas.

Biorąc pod uwagę kryterium ze względu na osoby, można wymienić następujące powołania misjonarskie:

- ❖ kapłan zakonny,
- ❖ kapłan diecezjalny (*fideidonista*),
- ❖ siostra zakonna,
- ❖ brat zakonny,
- ❖ wierny świecki (*fideidonista*).

Nie ma misji bez misjonarzy (RMis 61). O wartości misjonarzy decyduje przede wszystkim to, kim on jest, a potem dopiero, co on mówi lub czyni (RMis 23).

Posłanie na misje związane jest z przyjęciem **tzw. krzyża misyjnego**. Otrzymuje go każdy przyszły misjonarz, który z pobożnością ma zanieść ten znak Męki i Zmartwychwstania Chrystusa do lokalnego Kościoła misyjnego. Wyraża on ofiarę, poświęcenie się dla innych oraz zwycięstwo nad grzechem i śmiercią, wysłużone przez Chrystusa. Ogólnopolskie wręczenie krzyży misyjnych tradycyjnie odbywa się w Gnieźnie – w pierwszej stolicy Polski. Zwyczaj ten zapoczątkował **św. Jan Paweł II w 1979 r., wręczając w Gnieźnie 12 misjonarzom (werbistom) misyjne krzyże.**

6. Wolontariat misyjny

Wolontariat misyjny jest czymś bardzo nowym w polskiej rzeczywistości. Rozwinął się przede wszystkim dzięki działalności salezjanów, którzy przeszczepili tę ideę na grunt polski w ramach międzynarodowego wolontariatu salezjańskiego. Kolejnymi zgromadzeniami, które podjęły się wprowadzenia tej idei są m.in.: salwatorianie, pallotyni, kombonianie, siostry kanonizacji i siostry białe, Stowarzyszenie Misji Afrykańskich, kapucyni, werbiści. Z pewnością są jeszcze inne wspólnoty zakonne, które praktykują formę wolontariatu misyjnego.

W ostatnim czasie powstał także pewnego rodzaju wolontariat misyjny działający przy Akademickim Kole Misjologicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu czy w ramach diakonii misyjnej Ruchu Światło-Życie oraz w ramach duszpasterstwa młodzieży w Archidiecezji lubelskiej.

Każdy wyjazd wolontariusza z organizacją katolicką można by umownie określić jako misyjny wolontariat katolicki. **Należy to odróżnić w takich przypadkach, gdzie ktoś podejmuje prace jako wolontariusz w kraju misyjnym, ale czyni tę posługę jako wolontariusz jakiejś organizacji, np. Polska Akcja Humanitarna, Fundacja Usłyszeć Afrykę czy w ramach jakiegoś wolontariatu zagranicznego.**

Posługa wolontariatu misyjnego nazywana jest też czasami „krótkoterminową” pracą na misjach” oraz po powrocie z misji: „długoterminową” pomocą dla dzieła misyjnego.

7. Odpowiedzialność za misje

Ponieważ cały Kościół jest misyjny i dzieło ewangelizacji jest podstawowym zadaniem ludu Bożego, dlatego **wszyscy** wezwani są do głębokiej odnowy wewnętrznej, aby mając żywą świadomość własnej odpowiedzialności za rozszerzenie Ewangelii, podjęli **swoją część** w dziele misyjnym wśród narodów **(DM 35)**.

Osobami odpowiedzialnymi za misje są (RMis 63-72):

- ❖ papież,
- ❖ biskupi,
- ❖ misjonarze,
- ❖ instytucje misyjne,
- ❖ kapłani diecezjalni,
- ❖ osoby życia konsekrowanego,
- ❖ wierni świeccy.

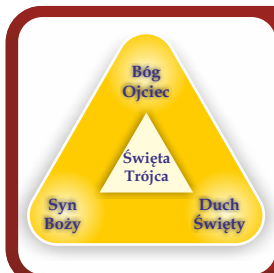
Wszyscy członkowie Kościoła w odniesieniu do działalności misyjnej powinni:

- ❖ prowadzić głębokie życie chrześcijańskie,

- ❖ mieć żywą świadomość odpowiedzialności za świat,
- ❖ pielęgnować w sobie ducha prawdziwie katolickiego, czyli powszechnego, misyjnego,
- ❖ poświęcić swe siły dziełu ewangelizacji.

Konsekwencją misyjnej natury Kościoła jest obecność ducha misyjnego w strukturach Kościoła: powszechnego, diecezjalnego, parafialnego oraz *Kościół domowego*, którym jest małżeństwo i rodzina.

8. Wymiary duchowości misyjnej

trynitarny

- jedność w istocie
- równość w majestacie
- posyłanie w miłości

chrystologiczny

- posłuszeństwo
- nakaz misyjny
- pozyskiwanie

pneumatologiczny

- uległość
- sprawca misyjnych dróg
- odwaga

eklezyjalny

- świętość
- miłość
- entuzjizm

Literatura

1. BIFET J.E., *Podstawy duchowości misyjnej*, „Światło Narodów” 1998, wyd. specjalne: Szkoła Animatorów Misyjnych 1.
2. BOSCH D.J., *Oblicza misji chrześcijańskiej. Zmiany paradygmatu w teologii misji*, Katowice 2010.
3. CICHY D. (red.), *Misja Kościoła i migracje człowieka*, Warszawa 2014.
4. COURTIS G., *Duch chrześcijański to duch misyjny*, Katowice 1969.
5. GNIADY E., *Misyjny charakter powołania chrześcijańskiego*, Warszawa 2009.
6. GOIBURU LOPETEGUI J.M., *Duch misyjny. Vademecum*, Warszawa 1991.
7. GÓRSKI J., *Mały słownik misjologiczny*, Katowice 2004.
8. *Grecko-Polski Nowy Testament. Wydanie interlinearne z kodami gramatycznymi*, Warszawa 1997.
9. GRILLI M., *Analiza pragmatyczna tekstu biblijnego*, „Studia Biblica” 10, Kielce 2005, s. 96-108.
10. JONATHAN Y. TAN, *Missio Inter Gentes Towards a New Paradigm in the Mission Theology of the Federation of Asian Bishops' Conferences (FABC)*, w: *Introduction To Missiology*, HQC VIỆN PHAN-XI-CÔ 2014, s. 63-90.
11. KLUJ W., *Chrystologiczne podstawy teologii misji w „Redemptoris missio”*, „Nurt SVD” 32(1998), nr 3, s. 33-50
12. KLUJ W., *Teologiczne podstawy misji według Jana Pawła II*, Warszawa 2008.
13. KOWALAK W., *Teologiczne podstawy zaangażowania misyjnego*, w: H. FRĄCZEK (red.), *II Krajowy Kongres Misyjny*, Częstochowa, 16-18 października 1992 r., Warszawa 1994, s. 15-19.
14. KUDASIEWICZ J., *Manifest Misyjny Jezusa (Mt 28, 16-20)*, w: W. Chrostowski (red.), *Mów, Panie bo słucha sługa Twój. Księga Pamiątkowa dla Księdza Profesora Ryszarda Rubinkiewicza SDB w 60. rocznicę urodzin*, Warszawa 1999, s. 99-123.
15. LUZBETAK L., *Kościół a kultury. Nowe perspektywy antropologii misyjnej*, Warszawa 1998.

16. NOWY TESTAMENT (przekład z języków oryginalnych wraz z komentarzem opracowany przez Zespół Biblistów Polskich z inicjatywy Towarzystwa św. Pawła, tzw. Biblia Paulistów), Częstochowa 2005.
17. PACIOREK A., *Ewangelia według Świętego Mateusza. Rozdziały 14-28*, w: *Nowy Komentarz Biblijny. Nowy Testament, Tom 1/ część 2*, Częstochowa 2008, s. 714-724.
18. PIASECKI P., *Duchowość misyjna w posoborowej nauce Kościoła Katolickiego*, Poznań 2013.
19. PIETRZAK A., *Opcja na rzecz ubogich znakiem wiarygodności Kościoła*, Pieniężno 2002.
20. PRETE V., *The Good Earth. „Reflections on Evangelization”*, Rome 2000.
21. ROSIK M., *Władza przekazana uczniom (Mt 28, 16-20)*, „*Verbum Vitae*” 14(2008), s. 109-134.
22. RÓŻAŃSKI J., *Misje a promocja ludzka według dokumentów soborowych i posoborowych oraz praktyki misyjnej Kościoła*, Warszawa 2001.
23. SKRZYPCZAK R., *Kościół jako misterium, communio i missio. Przejrzysta wizja eklezjologii katolickiej 40 lat po soborowej konstytucji „Lumen gentium”*, „*Warszawskie Studia Teologiczne*” 17(2004), s. 167-184.
24. SKRZYPCZAK R., *Kościół misyjny według Jana Pawła II*, Lublin 2005.
25. SŁAWIEŃSKI R., *Misyjność kapłana*, „*Dobry Pasterz*” (1996), nr 18, s. 258-261.
26. SOKOŁOWSKI P., *Misyjność jako cecha Kościoła*, „*Nurt SVD*” 39(2005), nr 2, t. CXI, s. 27-72.

Misje na pięciu kontynentach

Ks. prof. Jesús López-Gay SJ w książce dla studentów misjologii *Storia delle missioni* ukazuje historię misji w całości historii zbawienia. Historia działalności misyjnej nie należy całkowicie do przeszłości. Przeszłość stanowi część działalności misyjnej, podobnie jak teraźniejszość i przyszłość. Dzięki historii mamy solidny fundament, dzięki któremu zbliżymy się do przyszłości. Tylko w kategoriach religijnych możemy zrozumieć historię misji, i ją interpretować.

Po pierwsze, odnaleźć działanie Boga w historii misji. Bóg jest tym, który wypowiada pierwsze i ostatnie słowo w historii. Do pewnego stopnia, „jest Panem zarówno historii ludzkiej, jak i historii zbawienia” (GS 41).

Po drugie, Kościół jest tajemnicą zbawienia i tajemnicą misyjną. Misje to Kościół w ruchu. Historia misji [pomaga] zrozumieć historię Kościoła i zbawienia. Intymną więź między *Ecclesia Fidei et Ecclesia Historiae* (LG 18). W ten sposób historia misji staje się prawdziwym *locus theologicus*.

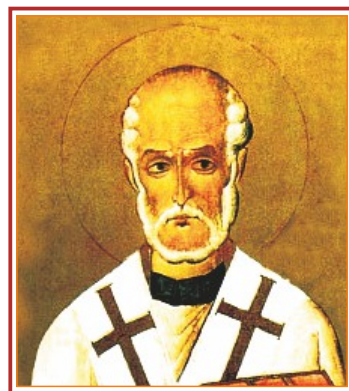
Po trzecie, badanie działalności misyjnej dotyczy całego rodzaju ludzkiego. Historia misji z jednej strony napawa nas prawdziwym realizmem, a z drugiej zawiera głęboką wartość egzystencjalną. Kościół misyjny nigdy nie był na marginesie historii świata, zawsze stawał pośród świata, aby go zbawić. Poprzez jego działalność misyjną poznajemy wiele aspektów kulturowych i społecznych świata.

1. Europa (Jan Paweł II, *Ecclesia in Europa*)

Ks. dr hab. Andrzej Miotk SVD pisząc o misjach w czasach poapostolskich cytuje jednego ze znanych historyków Kościoła. „Adolf von Harnack, niemiecki teolog luterański (+1930), w jednej ze swoich prac pisze: «Misja w czasach poapostolskich dokonała się bardziej przez sam fakt istnienia Kościoła i błogosławieństwo, które ze sobą niósł, niż przez działalność zawodowych misjonarzy»”.

Święty Marcin z Tours

Święty Grzegorz Cudotwórca
z Pontu

Działalność ewangelizacyjna Kościoła w czasach poapostolskich sprowadzała się do:

- ❖ świadectwa wiary,
- ❖ nauczania,
- ❖ apologetyki,
- ❖ męczeństwa.

Chrześcijaństwo rozprzestrzeniało się nie tylko w *Imperium Romanum*, ale i poza nim. Religia Chrystusa kładła zatem nacisk na uniwersalność Kościoła i odwoływała się do ludzi każdego pochodzenia. Na przykład w 177 r. w Lyonie prawdziwą przywódczynią grupy męczenników była niewolnica o imieniu **Blandyna**.

Omawiając rozwój chrześcijaństwa w pierwszych wiekach, nie sposób pominąć wkładu dwóch wielkich misjonarzy: **św. Grzegorza Cudotwórcy z Pontu** i **św. Marcina z Tours**. Prowadzona przez św. Grzegorza działalność duszpasterska uwzględniała adaptację misyjną i inkulturację wiary.

W odległej Galii, należącej wówczas również do Imperium Romanum, działał św. Marcin z Tours. Jego zasługą było wprowadzenie do Kościoła mieszkańców małych miejscowości, szczególnie wiosek. Do IV wieku ewangelizacja dokonywała się głównie w ośrodkach miejskich; on zauważył tych, od których pochodzi nazwa poganin – z łacińskiego **paganus znaczy mieszkaniec wsi – wieśniak**. Miasta przyjmowały chrześcijaństwo, a mniejsze ośrodki, szczególnie wioski czciły dalej rodzime bóstwa.

Dzięki działalności braci sołuńskich: **świętych Cyryla i Metodego**, chrześcijaństwo dotarło do Słowian, wprowadzając ich własny język do liturgii. Następnie miał miejsce chrzest Polski (966) oraz Rusi (975), ochrzczonej przez misjonarzy z Bizancjum.

W średniowieczu działalność misyjną i apostolską podjęły nowo powstałe zakony: najpierw mnisi iroszkoccy, a później inni, głównie franciszkanie i dominikanie.

Działalność apostolska św. Franciszka Ksawerego, utworzenie Kongregacji Rozkrzewiania wiary (*Congregatio de Propaganda Fide*) przez papieża Grzegorza XV i dawane misjo-

*Logo Stowarzyszenia
Misji Afrykańskich*

narzom polecenia szanowania lokalnych kultur umożliwiły osiągnięcie bardziej pozytywnych rezultatów ewangelizacji w wiekach XVI i XVII.

W XVIII wieku Kościół skoncentrował się na Europie, prowadząc tzw. misje wewnętrzne (parafialne). Proces ten wiąże się z szerzącymi się ruchami społecznymi i postępującym brakiem jedności Kościoła.

W XIX stuleciu nastąpiło kolejne ożywienie działalności misyjnej i różne zgromadzenia zakonne poświęciły się wyłącznie temu zadaniu. Kongregacja Rozkrzewiania Wiary została poddana dużej reorganizacji.

Odtąd zaczęto przywiązywać większe znaczenie do tworzenia Kościołów lokalnych. Głoszeniu Ewangelii towarzyszyło krzewienie oświaty i działalność charytatywna. W następstwie tego Dobra Nowina mogła docierać do coraz większej liczby osób, szczególnie do ubogich i skrzywdzonych przez los, ale również do społecznych i intelektualnych elit społeczeństwa. Podjęto więc nowe inicjatywy mające na celu inkulturację Dobrej Nowiny, niestety, okazały się one zupełnie niewystarczające.

Ożywienie misji nastąpiło w XIX wieku. Wiek XIX i początek XX były okresem wzmożonej działalności misyjnej Kościoła katolickiego, czego przejawem stał się niezwykle entuzjizm w chrystianizacji całego świata, powstanie nowych seminariów, zgromadzeń i instytutów misyjnych, włączenie się do współpracy misyjnej szerokich kręgów wiernych świeckich oraz rozwój misjologii, najpierw protestanckiej, a potem katolickiej.

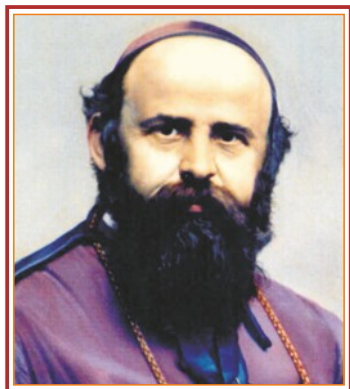
Powstawały specjalne seminaria w:

- ❖ Paryżu (1815),
- ❖ Mediolanie (1850),
- ❖ Lyonie (1856),
- ❖ Weronie (1867),
- ❖ Parmie (1895).

Ich wychowankowie byli dobrze przygotowani do misji i odegrali kluczową rolę w szerzeniu dzieła misyjnego. Misje coraz bardziej uwalniały się od powiązania z kolonializmem.

Powstało też szereg zgromadzeń i instytutów misyjnych dla odnowy wewnętrznej Kościoła, jak również jego misyjnej działalności:

- ❖ Zgromadzenie Ducha Świętego – duchacze (CSSp),
- ❖ Zgromadzenie Misjonarzy Najdroższej Krwi (CPPS),
- ❖ Zgromadzenie Oblatów Maryi Niepokalanej – oblaci (OMI),

Święty
Daniel Comboni

Abp Karol Martial
Lavigerie

Święty Arnold Janssen

- ❖ Zgromadzenie Synów Niepokalanego Serca Maryi – klaretyni (SCF),
- ❖ Stowarzyszenie Misji Afrykańskich (SMA),
- ❖ Stowarzyszenie Misyjne św. Józefa z Mill Hill (MHM).

Daniel Comboni, biskup i misjonarz, w 1867 r. założył Zakon Synów Najświętszego Serca (FSCI), zwanych kombonianami, oraz zgromadzenie sióstr (*Pie Madri della Nigrizia*) kombonianek. Głoszenie Ewan-

gelist przed wszystkim w Afryce było celem tych zgromadzeń, zgodnie z hasłem ich Założyciela: „**Albo Afryka, albo śmierć!**”.

Karol Martial Lavigerie, Francuz, arcybiskup i prymas Algierii, w 1868 r. założył Zgromadzenie Misjonarzy Afrykańskich albo inaczej Ojców Białych.

Arnold Janssen, kapłan z Münster, założył w 1875 r. w Steyl (Holandia) **Zgromadzenie Słowa Bożego (SVD)**, a następnie dwa inne zgromadzenia misyjne – jedno czynne (Zgromadzenie Służebnic Ducha Świętego) i drugie kontemplacyjne (Zgromadzenie Służebnic Ducha Świętego od Wiecznej Adoracji). Pierwsi misjonarze werbiści pojechali do Chin, Ameryki Łacińskiej, Japonii i na Filipiny.

Po II wojnie światowej przed Kościołem otworzyły się nowe horyzonty działania w krajach misyjnych, gdzie zaczęto tworzyć nowe struktury administracyjne. Ustanawiano tam rodzimą hierarchię i formowano rodzime duchowieństwo.

Po II Soborze Watykańskim, na którym działalność misyjna doczekała się pogłębionego uzasadnienia teologicznego, nastąpiło ożywienie ducha misyjnego całego Kościoła.

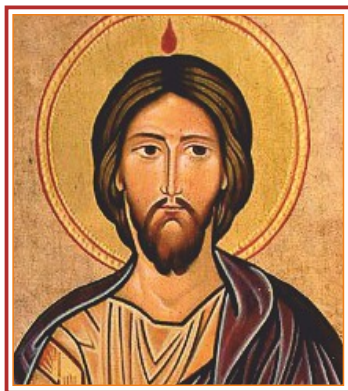
2. Azja (Jan Paweł II, *Ecclesia in Asia*)

Historia Kościoła w Azji jest równie stara, jak sam Kościół, ponieważ właśnie w Azji Bóg Ojciec i Jezus zesłali swego Ducha na swych uczniów i posłali ich na krańce świata.

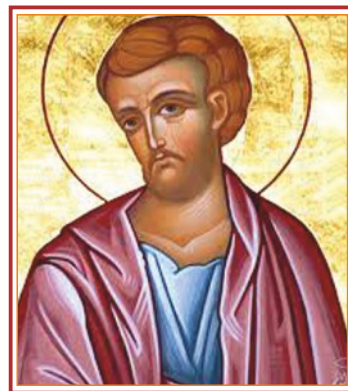
Z Jeruzolimy Kościół rozszerzał się w kierunku Antiochii, Rzymu i dalej, aż po Etiopię na południu, Scyтіę na północy i Indie na wschodzie, gdzie zgodnie z tradycją Apostoł Tomasz w 52 r. założył Kościół w południowej części tego kraju. Wybitnie misjonarskim duchem odznaczał się w III i IV stuleciu Kościół wschodniosyryjski, ze swym centrum w Edesie. **Edessa była pierwszym miastem, gdzie otwarcie budowano kościoły chrześcijańskie.**

Poczynając od III wieku, ascetyczne wspólnoty Syrii stanowiły potężną siłę służącą ewangelizacji Azji i dostarczały Kościołowi duchowej energii, zwłaszcza w okresie prześladowań. Chrześcijanie państwa **Osroene** (na terenie Syrii) jako **pierwsi mieli Biblię przetłumaczoną na własny język.**

Armenia była pierwszym krajem, który pod koniec III wieku przyjął w całości chrześcijaństwo. Według tradycji Kościół armeński założyli apostołowie **Tadeusz i Bartłomiej**, dlatego mówi się o Armeńskim Kościele Apostolskim. Pod koniec V stulecia orędmie chrześcijańskie dotarło do królestw arabskich, z różnych jednak powodów, nie wyłączając podziałów w samym chrześcijaństwie, nie zapaściło korzeni wśród tych ludów.

Święty
Juda Tadeusz

Święty
Bartłomiej

W V wieku kupcy perscy zanieśli Dobrą Nowinę **do Chin**. Pierwszy Kościół chrześcijański powstał tam na początku VII stulecia. Za panowania dynastii Tang (**618-907 po Chr.**) Kościół ten niemal przez dwa wieki przeżywał okres dużego rozkwitu. Zmierzch tego żywego Kościoła w Chinach u schyłku pierwszego tysiąclecia stanowi jeden z najsmutniejszych rozdziałów dziejów ludu Bożego na tym kontynencie.

Benedykt Polak

*Błogosławiony
Jan de Montecorvino*

W wieku XIII Dobrą Nowinę głoszono **Mongołom, Turkom** i ponownie Chińczykom. Misja papieska wyruszyła z Lyonu (1245-1247), a jej kierownikiem został Włoch **Giovanni da Pian del Carpine**. Uczestnikiem tej wyprawy był także **Benedykt Polak** (ze względu na wiedzę i kontakty). Wysłannicy spotkali się z wielkim chanem, który jednak odpowiedział odmownie na list papieża. Co więcej, zażądał przybycia do swojej stolicy wszystkich władców Europy w celu złożenia mu hołdu. **W 1308 r. bł. Jan de Montecorvino (1247-1328) został pierwszym arcybiskupem Pekinu**. Jednakże chrześcijaństwo prawie zupełnie znikło w tamtych stronach. Nastąpiło to z rozmaitych powodów, do których zaliczyć należy pojawienie się islamu, izolację geograficzną, brak adaptacji w lokalne kultury, a najbardziej być może brak odpowiedniego przygotowania do spotkania z wielkimi religiami Azji. XIV stulecie było okresem drastycznego regresu Kościoła w Azji. Losu tego uniknęła tylko odizolowana społeczność na południu Indii. Kościół w pozostałych częściach Indii musiał czekać na nową epokę misyjnej ekspansji.

Mimo swej wielowiekowej obecności w Azji i podejmowania licznych przedsięwzięć apostoelskich, w wielu miejscach tego kontynentu Kościół był ciągle uważany za ciało obce, a mówiąc bardziej konkretnie – w mentalności ludzi był często kojarzony z mocarstwami kolonialnymi.

Dzięki impulsom soborowym podjęto nowe wysiłki misyjne, zwłaszcza w związku z pojawieniem się nowych możliwości głoszenia Ewangelii na Syberii i w krajach Azji Środkowej, które niedawno odzyskały niepodległość, takich jak: **Kazachstan, Uzbekistan, Kirgistan, Tadżykistan i Turkmenistan**. Wyjątek stanowią tu Filipiny, gdzie katolicy stanowią większość.

Orygenes

3. Afryka (Jan Paweł II, *Ecclesia in Africa*)

Dzieje te sięgają epoki narodzin samego Kościoła. Ewangelia została rozpowszechniona w Afryce w kilku fazach.

Pierwsze wieki chrześcijaństwa były czasem ewangelizacji Egiptu i Afryki Północnej. Druga faza, obejmująca regiony kontynentu położone na południe od Sahary, przypadła na XV i XVI stulecie. Faza trzecia, okres niezwykle wysiłku misyjnego, rozpoczęła się **w XIX wieku**.

W pierwszych wiekach chrześcijaństwa Afryka Północna stanowiła awangardę świata chrześcijańskiej teologii i literatury. Działali tam Orygenes, św. Atanazy, św. Cyryl, Tertulian, św. Cyprian, św. Augustyn – wielcy doktorzy Kościoła. Zakładano pierwsze wspólnoty monastyczne i pustynne, którym przewodniczyli: święci Paweł, Antoni, Pachoniusz, Frumencjusz i inni. Stąd monastycyzm rozpowszechnił się na wschód i dotarł do Rzymu. Wówczas działały też święte: Felicyta, Perpetua, Monika, Tekla i inne. Z Afryki pochodzili papieże: Wiktor I, Melchiades, Gelazy I.

Druga faza ewangelizacji misyjnej w Afryce miała miejsce w XV i XVI wieku, obejmując rejony na południe od Sahary. Rozpoczęła się wraz z przybyciem Portugalczyków do Afryki w 1491 r. Pierwsi misjonarze spotykali się z wielkim zaufaniem, a ich praca budziła wielki szacunek. Doprowadziło to do wyświęcenia pierwszego biskupa rodem z Czarnej Afryki – Don Erica, syna króla Konga. Na skutek prowadzonych równolegle grabieży i handlu niewolnikami, które to procedury często były prowadzone pod sztandarem fałszywych misji, Afryka odrzuciła misjonarstwo, co doprowadziło w XVIII wieku do likwidacji niemal wszystkich misji.

Trzecia faza. Działalność misyjna powróciła do Afryki w wieku XIX we wzmożonej, trudnej formie pracy. Duch chrześcijaństwa łączył się nierzadko z walką o wyzwolenie spod jarzma kolonialnego. Doprowadziło to do zaistnienia wielu męczenników, którzy zostali kanonizowani, jak np. **męczennicy ugandyjscy** w 1964 r. albo **bł. Izidor Bakanja** – męczennik z Zairu, beatyfikowany w 1985 r.

Błogosławiony
Izydor Bakanja

Święta
Roża z Limy

4. Ameryka (Jan Paweł II, *Ecclesia in America*)

Pierwszy rozwój misji na tym kontynencie datujemy od odkrycia Ameryki (1492). Ewangelizacja przebiegała tam szczególnie burzliwie i naznaczona była niesprawiedliwością, gdyż dzieło to zostało przejęte przez władzę świecką: królów Hiszpanii i Portugalii, a na miejscu rozwijali je nie zawsze dobrzy zarządcy.

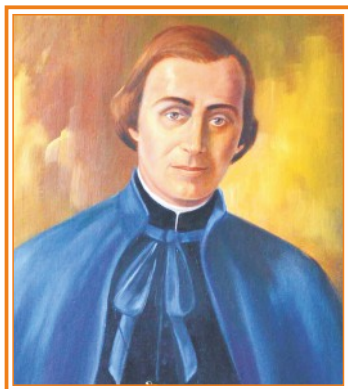
W XVII wieku jezuita rozpoczęli odważnie wprowadzać nowe metody misyjne. W Ameryce stworzone zostały tzw. redukcje indiańskie oparte o: doktrynę (*doctrina*), wioskę (*pueblo*), misję (*misión*). Redukcje te polegały na kształceniu i zorganizowaniu ludności indiańskiej. Najślawniejsze z nich były założone wśród plemion Guarani na terenie dzisiejszego Paragwaju, ale istniały także w Boliwii, Argentynie, Brazylii, Wenezueli, Peru, Ekwadorze, Urugwaju i w Chile.

Historię jednej z takich misji założonej i prowadzonej przez jezuitów opowiada film *Misja* (ang. *The Mission*) z 1986 r. Kardynał Altamirano, który przybył z Europy, ma za zadanie „rozstrzygnąć”, czy misja pozostanie pod ochroną Kościoła, czy też wpływy przejmą plantatorzy i łowcy niewolników.

Ameryka mogła podziwiać rozkwit owoców świętości życia wielu wspaniałych misjonarzy. Świadczy o tym przypadek **św. Róży z Limy** (1586-1617), „pierwszego kwiatu świętości w Nowym Świecie”, ogłoszonej główną patronką Ameryki w 1670 r. przez papieża Klemensa X.

5. Oceania (Jan Paweł II, *Ecclesia in Oceania*)

Największym krajem Oceanii, zarówno co do obszaru, jak i liczby ludności, jest Australia, gdzie Aborygeni żyli od tysięcy lat. Po jej odkryciu i skolonizowaniu przez Euro-

Święty Piotr Chanel

Błogosławiona
Mary MacKillop

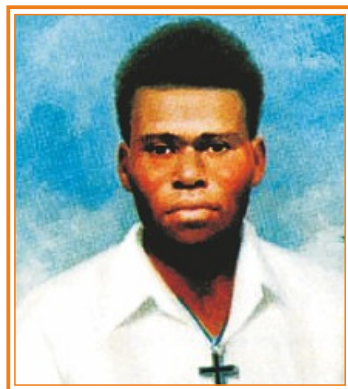
pejczyków, nadali jej nazwę Południowa Ziemia od Ducha Świętego (*Terra Australis de Spiritu Sancto*). Wiarę chrześcijańską przeszczepili tam imigranci z Europy. Razem z nimi przybyli liczni księża i zakonnicy. Spośród nich na szczególną uwagę zasługuje **bl. Mary MacKillop** (+1909), beatyfikowana 1995 r.

Rdzennymi mieszkańcami Nowej Zelandii, wyspy-państwa, byli Maorysi, którzy nazywali swój kraj Aotearoa („Ziemia Wielkiego Białego Obłoku”). Ludowi Maorysów Ewangelię głosili od początku misjonarze z innych krajów. Papua Nowa Gwinea jest największym krajem Melanezji. W większej części jest to kraj chrześcijański.

Poczynając od XVI wieku, kiedy przybywający z zewnątrz misjonarze po raz pierwszy dotarli do Oceanii, wypiarze mieli okazję słyszeć i przyjąć Ewangelię Jezusa Chrystusa. Najznamienitsi ze świadków wiary to: **Piotr Chanel**, który poniósł śmierć męczeńską w 1841 r. na wyspie Futuna; **bl. Diego Luis de San Vitores** i **Piotr Calungsod**, obydwaj zamordowani razem w 1672 r. na wyspie Guam; **bl. Giovanni Mazzucconi**, zamordowany w 1851 r. na wyspie Woodlark, a także **bl. Piotr To Rot**, zamordowany w Nowej Brytanii w 1945 r., pod koniec II wojny światowej.

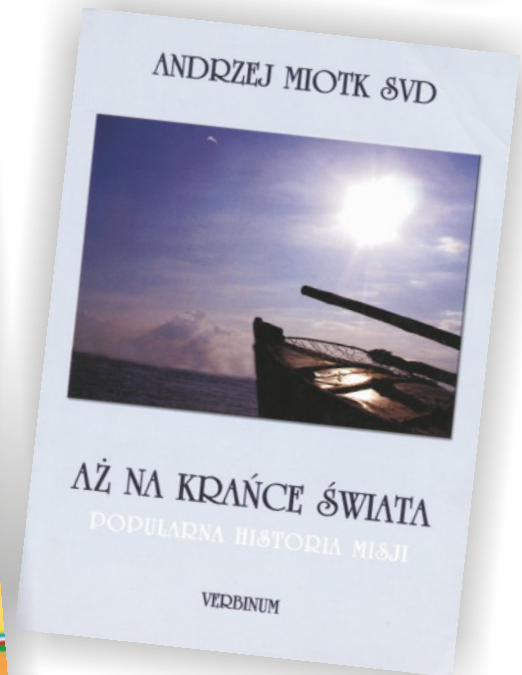
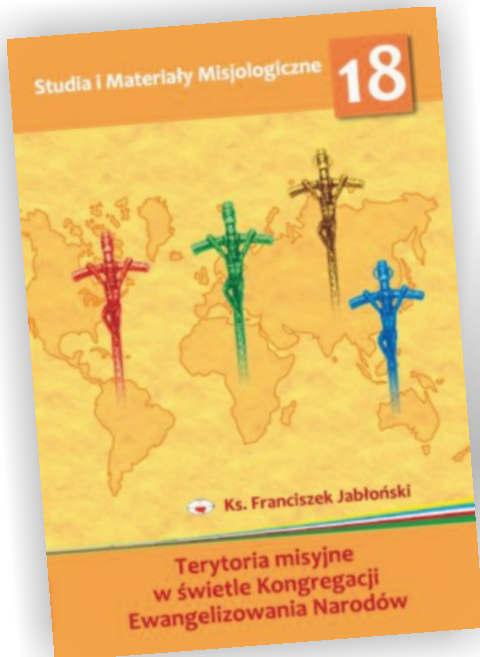
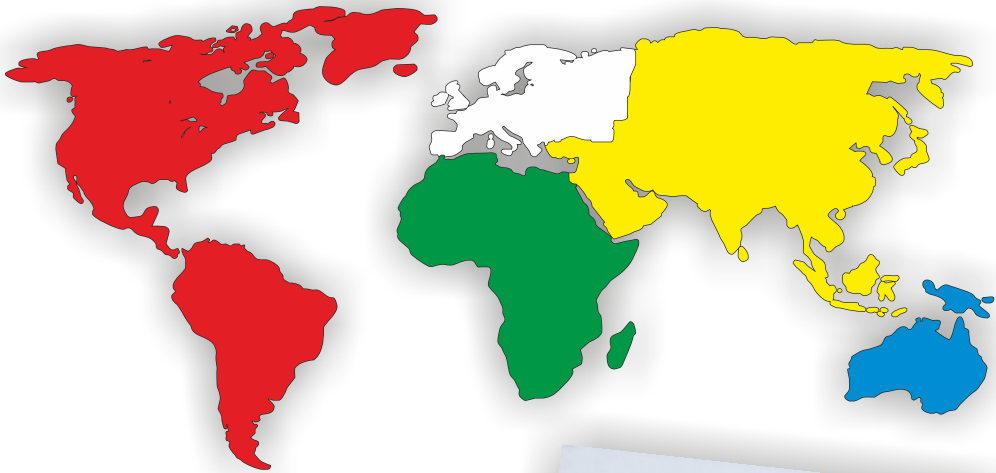

Błogosławiony
Diego Luis de San Vitores

Błogosławiony
Piotr To Rot

W połowie XVII wieku hiszpańscy jezuici rozpoczęli działalność misyjną na kilku wyspach Archipelagu Guam. Pracujący na Wyspach Karolińskich jezuici oraz franciszkanie mimo ogromnych wysiłków nie mogli się cieszyć większymi sukcesami swojej pracy. Historia systematycznej ewangelizacji Oceanii sięga dopiero XIX wieku.

Literatura

1. BENEDYKT XVI, *Adhortacja apostolska Africae munus*, 2011 [online]. Dostępny w internecie: http://w2.vatican.va/content/benedictxvi/pl/apost_exhortations/documents/hf_ben-xvi_exh_20111119_africae-munus.html [dostęp: 02.04.2016].
2. BENEDYKT XVI, *Paweł i pierwsi świadkowie Chrystusa*, Kraków 2009.
3. DEGRIJSE O., *Wzrost misyjnej świadomości w Kościele Trzeciego świata*, Warszawa 1984.
4. FAŚL.(red), *Początki doktrynalne misji*, Pieniężno 2013.
5. GÓRSKI J., *Euntes Docete... Zadania misyjne w sytuacjach przełomu wieków*, Katowice 2001.
6. HARNACK A., *Die Mission und Ausbreitung des Christentums in den ersten drei Jahrhunderten*, Leipzig 1902.
7. JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska Ecclesia in Africa*, 1995, w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 425–489.
8. JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska Ecclesia in America*, 1999, w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 665–726.
9. JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska Ecclesia in Asia*, 1999, w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 727–793.
10. JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska Ecclesia in Europa*, 2003, w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 859–912.
11. JAN PAWEŁ II, *Adhortacja apostolska Ecclesia in Oceania*, 2001, w: JAN PAWEŁ II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 798–850.
12. KASPRZAK D., *Misje w starożytności chrześcijańskiej*, „*Studia Laurentiana*” 1(2001), nr 1, 27–58.
13. KRUCZEK Z., *Misje katolickie w archidiecezji Mount Hagen w Papui Nowej Gwinei 1934–1984*, Mount Hagen 2005.
14. MAURIER H., *Antropologia misyjna. Religie i cywilizacje w zderzeniu z uniwersalizmem*, Warszawa 1997.
15. MIOTK A., *Aż na krańce świata. Popularna historia misji*, Warszawa 2005.
16. MIOTK A., *Program chrystianizacji Afryki w XIX wieku*, Olsztyn 2009.

17. PAWLIK J., SZUPEJKO M. (red.), *Afryka na progu XXI wieku. Kultura i społeczeństwo*, Warszawa 2009.
18. SOKOŁOWSKI P. (red.), *„Kontrchrześcijaństwo” jako kontekst misji w XXI wieku*, Pieniężno 2009.
19. SOKOŁOWSKI P. (red.), *Misje w XIX wieku*, Pieniężno 2008.
20. SZCZĘSNY A., *Dzieje Kościoła w Kazachstanie i Azji Środkowej*, Gniezno 2012.
21. SZYMCZYCHA K., *Dialog chrześcijaństwa w wartościach religijnych bantuskiego ludu Jansi w Demokratycznej Republice Konga*, Lublin 2008.
22. SZYSZKA T., *Listy różne ku chwalebnej ciekawości i chrześcijańskiemu zbudowaniu służące, jezuickich misjonarzy z Ameryki Hiszpańskiej*, Poznań 2015.
23. SZYSZKA T., *Redukcje jezuickie Maynas w Górnej Amazonii w XVII-XVIII wieku. Ujęcie historyczno-misjologiczne*, Warszawa 2015.
24. ZAJĄC P., *Kościół katolicki za Kołem polarnym*, Kraków 2012.

VII

Cooperatio missionalis w strukturach Kościoła

Palazzo di propaganda fide

Pierwszym misjonarzem Kościoła jest każdorazowo wybrany papież. To on jako *pierwszy pośród* pierwszych jest odpowiedzialny za głoszenie Ewangelii w świecie. Papież spełnia swoje misyjne zadanie za pośrednictwem Kongregacji Ewangelizowania Narodów.

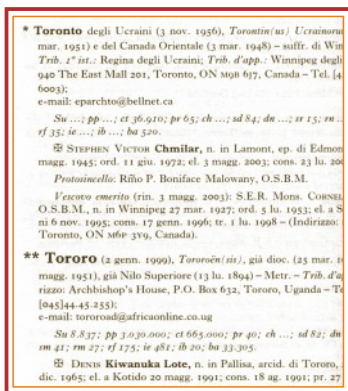
1. Kongregacja Ewangelizowania Narodów

Słowo „kongregacja” pierwotnie rozumiano jako zebranie mieszkańców Rzymu. Po raz pierwszy myśl o powołaniu do życia kongregacji zajmującej się całokształtem działalności misyjnej przedstawił bł. Rajmund Lull w XIII wieku (należał do Trzeciego Zakonu Franciszkańskiego). Kongregację Rozkrzewiania Wiary (dawna nazwa) **powołano do życia 6 stycznia 1622 r.** Bullę ogłaszającą powstanie Kongregacji Rozkrzewiania Wiary pt. *Inscrutabili divinae providentiae* (Niezbadanym zrządzeniem Opatrzności Bożej) wydał 22 czerwca 1622 r. papież Grzegorz XV. Urząd prefekta Kongregacji w swoim czasie **jako Polak pełnił kard. Mieczysław Ledóchowski (1892-1902).**

Kongregacji Ewangelizowania Narodów (obecna nazwa) podlegają oprócz terytoriów misyjnych także: **Papieskie Dzieła Misyjne, zbiórka *ut stips Epiphaniae*** oraz **Papieski Uniwersytet Urbaniana w Rzymie.**

Przy tworzeniu bądź podtrzymywaniu jednostek administracyjnych jako misyjnych pod uwagę brane są następujące kryteria:

- ❖ brak finansów do zaspokojenia podstawowych potrzeb,
- ❖ brak wystarczającej liczby miejscowych kapłanów lub powołań,
- ❖ mała liczba katolików.

Annuario Pontificio

Jeżeli chodzi o uznanie, czy dane terytorium jest misyjne, czy też nie, bierze się pod uwagę inne kryteria:

- ❖ gdy Kościół misyjny posiada własną, chociaż jeszcze niedostateczną, liczbę miejscowych kapłanów, osób zakonnych i świeckich;
- ❖ gdy posiada urzędy i instytucje, które są niezbędne do samodzielnego prowadzenia diecezji przez biskupa (DM19);
- ❖ gdy posiada samowystarczalność finansową.

Jeżeli chodzi o terytoria misyjne, czyli miejsca podległe Kongregacji Ewangelizowania Narodów (DM 6), to w 2015 r. było ich 1095 (z tego: w Ameryce - 77, w Afryce - 498, w Azji - 474, w Oceanii - 46).

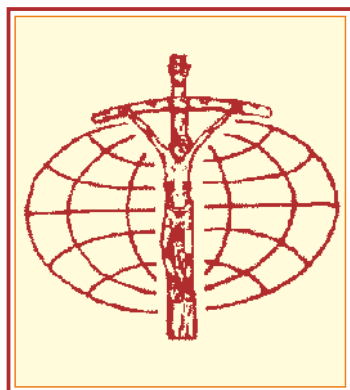
Wśród jednostek administracyjnych występujących na terytoriach misyjnych istnieją:

- ❖ misje *sui iuris*,
- ❖ wikariaty apostołskie,
- ❖ prefektury apostołskie,
- ❖ administratury apostołskie,
- ❖ opactwa terytorialne,
- ❖ diecezje misyjne.

W roczniku statystycznym Stolicy Apostolskiej *Annuario Pontificio* (wydawany od 1912 roku jako jeden z oficjalnych organów informacyjnych Stolicy Świętej) jednostki kościelne **nieoznaczone gwiazdką** podlegają Kongregacji ds. Biskupów. Te, które **mają gwiazdkę**, zależą od Kongregacji Kościołów Wschodnich. Te z **dwiema gwiazdkami** podlegają Kongregacji Ewangelizowania Narodów. W stosunku do wszystkich mieszkańców świata katolicy (w 2009 r.) stanowili 17,4% populacji.

2. Papieskie Dzieła Misyjne

Papieskie Dzieła Misyjne to instytucja bezpośrednio podległa papieżowi, której zadaniem jest budzenie świadomości misyjnej, promowanie ducha misyjnego i Kościoła powszechnego wśród członków ludu Bożego, tj. dzieci, młodzieży, dorosłych, małżeństw i rodzin oraz duchowieństwa i osób konsekrowanych. Papieskie Dzieła Misyjne składają się z czterech dzieł:

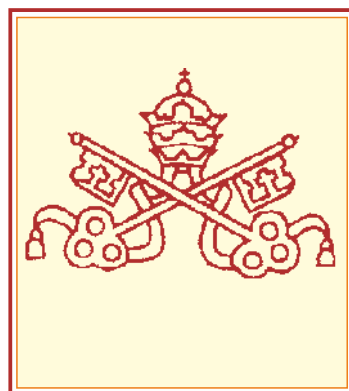
*Papieskie Dzieło
Rozkrzewiania Wiary*

*Papieskie Dzieło
Misyjne Dzieci*

*Papieskie Dzieło
św. Piotra Apostoła*

*Papieska
Unia Misyjna*

- ❖ Papieska Unia Misyjna (PUM), założona we Włoszech;
- ❖ Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary (PDRW), założone we Francji;
- ❖ Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci (PDMD), założone we Francji;
- ❖ Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła (PDPA), założone we Francji.

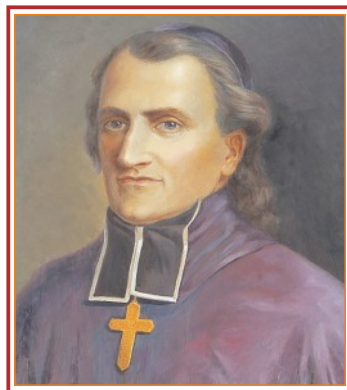
2.1. Papieskie Dzieło Rozkrzewiania Wiary

Jednym z **inicjatorów** Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary była **Paulina Jaricot** z Francji. W 1819 r. znalazła sposób na pomoc misjom. Tworzyła grupy złożone z 10 osób, z których każda miała się starać o wspomaganie misji przez innych 10 osób. W ten sposób dziesiątki organizowane były w setki, a następnie w tysiące. Na każdym szczeblu grupami kierowali odpowiedni przewodnicy:

- ❖ szef dziesiątki – *dziesiątnik*;
- ❖ szef 10 dziesiątek – *setnik*;
- ❖ szef 100 dziesiątek – *tysiącznik*.

*Błogosławiona
Paulina Jaricot*

Bp Charles de Forbin-Janson

Każdy członek miał obowiązek codziennej modlitwy i niewielkiej cotygodniowej ofiary w wysokości 1 franka. Pieniądze były zbierane spontanicznie „**z ręki do ręki**”. W 1820 r. formują się dziesiątki i setki.

W dniu 3 maja 1822 r. w Lyonie zebrała się dwunastoosobowa grupa ludzi zaangażowanych w pomoc misjom (bez udziału Pauliny). Na tym spotkaniu postanowiono założyć **Stowarzyszenie Rozkrzewiania Wiary** pomagające wszystkim misjom na świecie. Sposób działania tego stowarzyszenia został oparty na systemie dziesiętnym, który wymyśliła Paulina Jaricot. Zadaniem osób należących do stowarzyszenia była przede wszystkim systematyczna modlitwa i materialne wspieranie dzieła rozkrzewiania wiary, czyli misji.

W Polsce od 1863 r. wychodziły „Roczniki Dzieła Rozkrzewiania Wiary”, najpierw w Poznaniu, następnie w latach 1891- 1921 w Krakowie. W 1938 r. w Poznaniu odbył się I Krajowy Kongres Misyjny Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary z okazji dziesięciolecia wprowadzenia jego struktur w Polsce niepodległej.

Mówiąc o Paulinie Jaricot należy także dodać, że Paulina oprócz zainicjowania Dzieła Rozkrzewiania Wiary, założyła także **Dzieło Żywego Różańca i Dobrej Książki** oraz otworzyła tzw. *Bank Niebieski* jako projekt skierowany ku potrzebującym pomocy robotnikom (pracownikom fabryki, której była właścicielką udzielała pożyczek na niski procent). Paulina Jaricot w 1853 r., kiedy żyła w skrajnej biedzie, otrzymała zaświadczenie o ubóstwie. W tym czasie napisała książkę pt. **Eucharystia – Nieskończona Miłość**. Przez całe swoje życie walczyła z dwiema wadami: gniewem i lenistwem. W 1963 r. została ogłoszona Sługą Bożą. Dekret o heroicznosci jej cnót podpisał papież św. Jan XXIII. Grób Pauliny Jaricot znajduje się dzisiaj w kościele św. Nicetiusza w Lyonie.

2.2. Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci

Bp Charles de Forbin-Janson z Francji z listów od misjonarzy dowiedział się o ludziach umierających na ulicach Chin, bez jakiegokolwiek duchowej opieki. Misjonarze pisali

Joanna Bigard

też dużo o cierpiących dzieciach. Po rozmowie z Pauliną Jaricot bp Forbin-Janson zaproponował dwie formy pomocy dzieciom w Chinach: codziennie odmówić jedno wezwanie do Matki Bożej *Zdrowaś Maryjo* oraz miesięcznie przeznaczyć jedną monetę na misję. W ten sposób w 1843 r. powstało Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci, a jego pierwszą siedzibą był Paryż. Obecnie jest nią Rzym.

Z założenia, grupy dzieci należące do PDMD powinny liczyć 12 osób. Liczba ta nawiązuje do 12-letniego Pana Jezusa, który mimo swojego młodego wieku

nauczał w świątyni. Główną ideą, jaką zaproponował bp Charles de Forbin-Janson, tworząc dziecięce grupy, było: *Zbawić dzieci przez dzieci*. Patronem PDMD jest Dzieciątko Jezus.

Zadaniem członków PDMD jest pomoc duchowa i materialna dzieciom w krajach misyjnych. Program działalności PDMD brzmi: **Dzieci pomagają dzieciom**. Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci dąży do rozpalenia w sercach katolickich dzieci miłości do misji, poczucia solidarności zarówno duchowej, jak i materialnej z rówieśnikami na całym świecie. Do PDMD, mając 7 lat, wstąpiła św. Teresa od Dzieciątka Jezus.

Jan Paweł II w przesłaniu do Papieskiego Dzieła Misyjnego Dzieci z okazji 160. rocznicy jego istnienia, dnia 6 stycznia 2003 r. napisał:

„Od samego początku swego istnienia PDMD przynosiło owoce misyjnego heroizmu i zapisało przepiękne karty w historii Kościoła. Pierwsze dzieci chińskie, które doznały pomocy dzięki «małym misjonarzom», zostały nauczycielami, katechistami, lekarzami i kapłanami. Dar chrztu stał się światłem dla nich oraz dla ich rodzin. Spośród dzieci, które skorzystały z pomocy ofiar i modlitw innych chłopców i dziewcząt, wywodzi się męczennik – św. Piotr Liu Wenyuan – katechista”.

PDMD dotarło do Polski w 1858 r. Pierwszym krajowym dyrektorem PDMD w Polsce (mianowanym w 1928 r.) był ks. Hugo Król CM. PDMD do Polski wprowadziły ss. szarytki. W ramach tego dzieła prowadzona jest animacja misyjna wśród najmłodszych.

2.3. Papieskie Dzieło św. Piotra Apostoła

W 1889 r. panie z **Caen we Francji, Stefania (matka) i Joanna (córka) Bigard**, założyły Dzieło Świętego Piotra Apostoła jako pomoc materialna dla kleryków i przyszłych zakonników i zakonnice formujących się w krajach misyjnych. Momentem decydującym o tym była korespondencja z biskupem w Nagasaki i jego prośba o pomoc dla tamtejszego semi-

O. Paweł Manna

narium, które nie mogło przyjmować więcej kandydatów ze względu na brak środków materialnych.

Dzieło otrzymało swoją nazwę od imienia patrona seminarium istniejącego pod wezwaniem **św. Piotra Apostoła w Kandy na Cejlonie, a całkowicie ufundowanego przez panie Bigard**. Ze względu na trudności w zarejestrowaniu we Francji dzieło zostało przeniesione do Fryburga Szwajcarskiego i oddane pod opiekę sióstr Franciszkanek Misjonarek Maryi.

3 maja 1922 r. papież Pius XI nadał dziełu tytuł „Papieskie” i przeniósł centralę już PDPA do Rzymu, oddając je pod patronat św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

Celem PDPA dzisiaj jest:

- ❖ kształcenie i formacja seminarzystów oraz kandydatów do życia zakonnego w krajach misyjnych;
- ❖ przygotowanie kadry zajmującej się kształceniem seminarzystów;
- ❖ budowanie i wyposażanie seminariów oraz domów formacyjnych na misjach;
- ❖ budzenie odpowiedzialności za misje.

2.4. Papieska Unia Misyjna

PUM powstała we Włoszech w 1916 r. Jej celem jest budzenie ducha misyjnego wśród kapłanów, osób zakonnych oraz animatorów misyjnych. Dlatego też – jak określił ją papież Paweł VI – jest „duszą pozostałych Dzieł”. Twórcą Papieskiej Unii Misyjnej jest **o. Paweł Manna** z Włoch. W 1907 r. powrócił on ze względów zdrowotnych z misji w Birnie do ojczyzny i – obserwując dosyć dużą obojętność na sprawy misji wśród duszpasterzy – postanowił rozpałać ogień misyjnej gorliwości w Kościele, niejako od wewnątrz. Przy pomocy biskupa Parmy, Guido Comforti, założył w 1916 r. Unię Misyjną Duchowieństwa, która później przybrała nazwę Papieskiej Unii Misyjnej, zapraszając do współpracy także świeckich animatorów misyjnych. Hasłem Unii są słowa: **Wszystkie Kościoły dla nawrócenia całego świata** (RMis 84).

PUM zwraca się do: kapłanów, diakonów, członków instytutów życia konsekrowanego, a także do katechetów i świeckich zaangażowanych w duszpasterstwo.

Bp Jerzy Mazur

Współpraca misyjna w ramach PUM podejmowana jest poprzez:

- ❖ modlitwę w intencji misji i o nowe powołania do pracy misyjnej;
- ❖ rozpowszechnianie idei misyjnej poprzez czasopisma i publikacje;
- ❖ udział w uroczystościach i świętach misyjnych;
- ❖ członkostwo w PUM.

W Polsce tradycje Papieskiej Unii Misyjnej sięgają 1921 r. Miała ona swój organ prasowy „Misje Katolickie” wydawanym przez jezuitów w Krakowie. W latach 1937-1939 wydawano w Płocku „Biuletyn Związku Misyjnego Duchowieństwa”. Odbyło się też kilka krajowych zjazdów PUM.

3. Komisja Episkopatu Polski ds. Misji

Komisja Episkopatu Polski ds. Misji, powołana przez Konferencję Episkopatu Polski, jest komisją, której celem jest wspomaganie Konferencji Episkopatu Polski w jej pracach i w podejmowaniu decyzji dotyczących misyjnej działalności Kościoła. W skład komisji wchodzi członkowie (biskupi) oraz konsultorzy (misjologicy, promotorzy misyjnych zakonów i zgromadzeń). Komisja Episkopatu Polski ds. Misji działa od 1967 r., realizując swoje założenia poprzez aktywność kolejnych jej przewodniczących:

- ❖ **bp Kazimierz Kowalski (1967-1972);**
- ❖ bp Jan Wosiński (1972-1984);
- ❖ abp Edmund Piszcz (1984-1994);
- ❖ abp Wojciech Ziemia (1994-2001);
- ❖ abp Wiktor Skworc (2001-2011);
- ❖ bp Jerzy Mazur (2011-2021);
- ❖

Komisji Episkopatu Polski ds. Misji bezpośrednio podlegają następujące agendy misyjne:

- ❖ Krajowa Rada Misyjna,
- ❖ Dzieło Pomocy „Ad Gentes”,
- ❖ MIVA Polska,
- ❖ Centrum Formacji Misyjnej,
- ❖ Delegat ds. misjonarzy.

*Komisja
Episkopatu Polski ds. Misji*

MIVA Polska

*Dzieło Pomocy
„Ad Gentes”*

*Centrum
Formacji Misyjnej*

4. Krajowa Rada Misyjna

Utworzona przez Konferencję Episkopatu Polski 18 czerwca 2005 r., pracę rozpoczęła 8 października 2005 r. Celem Rady jest osiągnięcie „większej skuteczności podejmowanych inicjatyw w dziedzinie animacji i współpracy misyjnej oraz uniknięcia konkurencji czy podwójnego działania”. W jej skład wchodzi 40 członków – reprezentantów różnych środowisk zaangażowanych w Kościele w Polsce. Krajowa Rada Misyjna spotyka się na zgromadzeniach plenarnych. Powołano również Prezydium Krajowej Rady Misyjnej, które spotyka się kilka razy w ciągu roku, by podejmować najważniejsze problemy misyjne związane z animacją misyjną i formami wspierania misji.

5. Dzieło Pomocy „Ad Gentes”

Dzieło to wspiera polskich misjonarzy Kościoła katolickiego w realizacji ich misji. Każdego roku zbiórka ofiar pieniężnych w parafiach na ten cel odbywa się w II Niedzielę Wielkiego Postu. Dzieło finansuje misyjne projekty polskich misjonarzy i misjonek. Za zebrane pieniądze budowane i wyposażane są kaplice, kształceni są miejscowi katecheci, prowadzone jest dożywianie dzieci i najuboższych, budowane i wyposażane są stołówki, szkoły, przedszkola, żłobki, sierocińce, przychodnie zdrowia, kupowane są podręczniki i przybory szkolne, leki i szczepionki. Powstają centra aktywizacji zawodowej, szczególnie dla młodzieży i kobiet, w których uczy się konkretnych zawodów i umiejętności. Dzieło

opiekuje się też księżmi fideidonistami i misjonarzami świeckimi. Przez cały rok działa akcja SMS-owa: **MISJE na numer 72032**.

6. MIVA

MIVA (*Mission Vehicle Association*) jest organizacją, która wspiera misjonarzy przy zakupie środków transportu. Samochód terenowy, motocykl, rower, łódź motorowa czy nawet skuter śnieżny umożliwiają misjonarzom docieranie do odległych stacji misyjnych, parafii i kaplic oraz prowadzenie regularnej pracy duszpasterskiej w wielu odległych miejscach. Transport chorych i dostarczanie potrzebnej pomocy humanitarnej to ważne działania. Środki transportu służą pomocą przy budowach i zakładaniu kaplic, przedszkoli, szkół, ośrodków zdrowia i innych instytucji. Fundusze na zakup pojazdów MIVA Polska są zbierane przede wszystkim podczas **Akcji św. Krzysztof: 1 grosz za 1 kilometr**. Jest to apel do kierowców i podróżujących, aby w duchu wdzięczności Panu Bogu przekazali za każdy kilometr bezwypadkowej jazdy 1 grosz na misyjne pojazdy. MIVA Polska wspiera również działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa na polskich drogach.

7. Centrum Formacji Misyjnej

Przyszli misjonarze przygotowują się do pracy na misjach w Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie. Ośrodek ten potocznie nazywany CeFoM, kształci i przygotowuje zarówno w wymiarze duchowym, jak i praktycznym misjonarzy do pracy misyjnej. W trakcie przygotowań studenci mogą w łączności z Bogiem pogłębić swoje duchowe powołanie do pracy misjonarskiej, a także przygotować się do codziennego życia na misjach. Na wykładach poznają historię krajów, do których pojadą, intensywnie uczą się języków obcych oraz podstaw medycyny tropikalnej, aby poradzić sobie w nieznanym klimacie i środowisku. Wykłady uzupełniają konferencje ojców duchownych. Kurs trwa 9 miesięcy (od września do maja). Ośrodek CeFoM został włączony do UKSW w Warszawie w ramach studiów podyplomowych z misjologii.

8. Delegat ds. Misjonarzy

Paragraf 2 punktu 6 „Regulaminu Komisji Episkopatu Polski ds. Misji”, stwierdza, że „Przewodniczący Komisji powołuje spośród konsultorów Delegata ds. Misjonarzy, któremu powierza odpowiedzialność za niesienie pomocy duchowej i materialnej polskim misjonarzom i misjonomkom pracujących na placówkach misyjnych”.

Do zadań Delegata ds. Misjonarzy należy:

- ❖ Otaczanie wszechstronną opieką misjonarzy, zwłaszcza kapłanów *fidei donum* oraz misjonarzy świeckich.
- ❖ Przygotowanie strony formalnej wyjazdów kapłanów *fidei donum* i osób świec-

- kich do krajów misyjnych poprzez kontrakty z biskupami misyjnymi.
- ❖ Koordynacja zagranicznych kursów językowych dla kapłanów *fidei donum*.
 - ❖ Utrzymywanie kontaktów z biskupami diecezjalnymi i innymi ordynariuszami jednostek kościelnej administracji, w których pracują misjonarze z Polski oraz troska o realizację zawieranych kontraktów.
 - ❖ Współpraca z delegatami misjonarzy *fidei donum* i udział w spotkaniach przez nich organizowanych.
 - ❖ Odwiedzanie misjonarzy, zwłaszcza kapłanów *fidei donum* i misjonarzy świeckich.
 - ❖ Opiniowanie projektów o pomoc składanych przez misjonarzy.
 - ❖ Udzielanie wsparcia finansowego misjonarkom i misjonarzom posługującym na misjach i przebywającym na urloпах w Polsce.
 - ❖ Czuwanie nad ubezpieczeniem misjonarzy diecezjalnych, osób konsekrowanych i świeckich.

9. Papieskie Dzieło Pomocy Kościołowi w Potrzebie

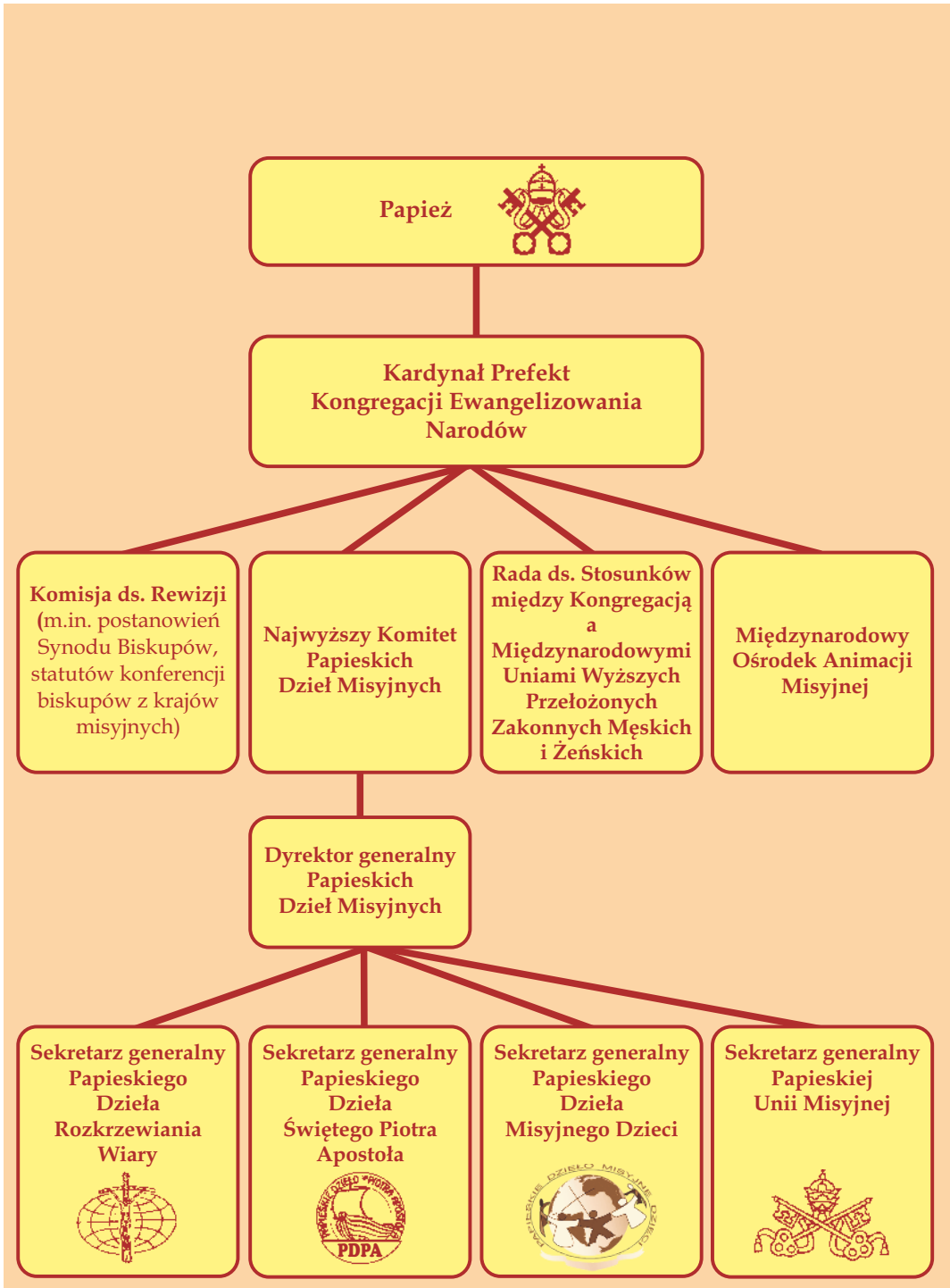
Dzieło to powstało w 1947 r. Przez Stolicę Apostolską zostało uznane w 1984 r. jako „ogólnokościelna organizacja na prawie papieskim”. Papież Benedykt XVI w grudniu 2011 r. podniósł je do rangi fundacji na prawie papieskim z siedzibą w Watykanie. W każdą II niedzielę listopada organizowana jest w parafiach zbiórka pieniężna. Organizacja ta w Niemczech nosi słynną nazwę *Kirche in Not*.

10. Zespół Pomocy Kościołowi na Wschodzie

Celem tego zespołu jest organizowanie i niesienie pomocy duchowej i materialnej katolikom mieszkającym na Wschodzie. W skład zespołu wchodzi biskupi wyznaczeni przez Konferencję Episkopatu Polski oraz dyrektor biura. Do zadań zespołu należy m.in. przygotowanie Dnia Modlitwy, który przypada w II Niedzielę Adwentu i jest obchodzony w Polsce oraz w placówkach polonijnych. Zespół rozpatruje tylko te prośby o pomoc na pływające z Kościoła katolickiego na Wschodzie, które mają pisemne poparcie biskupa diecezjalnego.

11. Diecezjalne Dzieła Misyjne

W strukturach diecezjalnych istnieją również dzieła misyjne, które wspierają diecezjalnych misjonarzy, np.: „Świętowojechiechowa Rodzina Misyjna”, „Misje Diecezji Tarnowskiej”, „Opolscy Fideidoniści”.

Literatura

1. AUTORI VARI, *La missione del Redentore. Commenti*, Bologna 1991.
2. BOGDAŃSKIS., *Rola i zadania dyrekcji krajowej Papieskich Dzieł Misyjnych oraz dyrektorów diecezjalnych w animacji misyjnej*, „Światło Narodów” 7(1986), nr 47, s. 16–19.
3. JABŁOŃSKI F., *Jak umisyjnić struktury Kościoła w Polsce*, w: Z. SOBOLEWSKI, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYMCZYCHA, A. SOBAL (red.), *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapалу. IV Krajowy Kongres Misyjny. Warszawa, 12–14 czerwca 2015, Górna Grupa 2015*, s. 265–297.
4. JABŁOŃSKI F., *Paulina Jaricot – odwaga głoszenia Chrystusa*, Gniezno 2012.
5. JABŁOŃSKI F., *Terytoria misyjne w świetle Kongregacji Ewangelizowania Narodów*, Warszawa 2012.
6. KASPRZAKS., *Organizacja działalności misyjnej Kościoła katolickiego w świetle prawa kanonicznego*, Lublin 1999.
7. KOWALCZUK Z., *Kardynał Halka Ledóchowski*, Kraków 2005.
8. LESOURD P., *Joanna Bigard. Matka misyjnych seminarzystów*, Warszawa 2014.
9. MIL J., *Świętość to miłość. Ojciec Paweł Manna*, Warszawa 2001.
10. MOSCA V., *Le Pontificie Opere Missionarie, storia – legislazione – prassi*, Rzym 2012.
11. NAÏDENOFF G., *Pauliona Jaricot, Założycielka Dzieła Rozkrzewiania Wiary i Żywego Różańca*, Warszawa 1997.
12. PIGHIN C., *Missione e comunicazione*, Bologna 1998.

Organizacja animacji, formacji i współpracy misyjnej

Chcąc wypełnić misyjny mandat Chrystusa w życiu osobistym i we wspólnocie, potrzeba świadomości misyjnej, a ta rodzi się z animacji, solidnej formacji i dobrze pojętej współpracy.

1. Animacja misyjna

Animacja misyjna jest ciągłym procesem duszpasterskim i ewangelizacyjnym, którego zadaniem jest kształtowanie i ożywanie postawy misyjnej każdego chrześcijanina. To również ożywanie misyjnych instytucji i wspólnoty wiary Kościoła partykularnego, jakim jest diecezja, a którą tworzą wspólnoty parafialne. Animacja misyjna wspomaga zarówno osoby, jak i wspólnoty kościelne, ruchy i stowarzyszenia oraz grupy apostołskie, nawołując do bezinteresownego otwarcia się na misyjny wymiar Kościoła. Przestrzenią animacji misyjnej jest wspólnota Kościoła katolickiego i wszyscy, którzy ją stanowią: duchowni i wierni świeccy.

2. Formacja misyjna

Formacja misyjna jest przygotowaniem osoby do zadań misyjnych. Formacja ta ma bardzo długą tradycję, bowiem już apostołowie otrzymali taką od Chrystusa. Systematyczną formację może zagwarantować tylko solidne duszpasterstwo w wymiarze diecezjalnym, parafialnym i rodzinnym.

3. Współpraca misyjna

Współpraca misyjna we wszystkich jej wymiarach jest dojrzałym owocem animacji i formacji, która dąży do rzeczywistej pomocy świadczonej na rzecz działalności misyjnej całego Kościoła. Współpraca misyjna obejmuje kilka form:

- ❖ współpraca duchowa,
- ❖ współpraca powołaniowa,
- ❖ współpraca materialna,

- ❖ współpraca edukacyjna,
- ❖ współpraca personalna,
- ❖ inne formy współpracy.

3.1. Współpraca duchowa

3.1.1. Świadeństwo i modlitwa

Skuteczność działania na polu misyjnym Kościoła zależy od świętości życia każdego chrześcijanina (RMis 77). W życiu chrześcijańskim pierwszą i niezastąpioną formą misji jest świadeństwo (RMis 42). Kolejną formą współpracy duchowej z misjami i misjonarzami jest modlitwa (indywidualna i wspólnotowa). Papież zachęca do tego, aby było więcej modlitw za misję, szczególnie w okresie Adwentu, w Uroczystość Objawienia Pańskiego i Zesłania Ducha Świętego. **Najznakomitszą zaś modlitwą za misję jest Eucharystia (FD 10).**

3.1.2. Modlitwa różańcowa dla misji

Formą wspólnotowej modlitwy jest też np. wspólne odmawianie różańca proponowane przez Paulinę Jaricot, a nazwane „żywym różańcem”. Pierwotnie akcja ta nosiła nazwę: *Dzieło Żywego Różańca i Dobrej Książki*.

W 1826 r. Paulina napisała:

„Ta piękna pobożność, na ogół kojarzona z zawodowymi dewotkami, które powinny być stare lub nie mieć nic do roboty, to błędne, ale niestety powszechne uprzedzenie. Najważniejszą więc i najtrudniejszą rzeczą jest uczynić różaniec modlitwą wszystkich”.

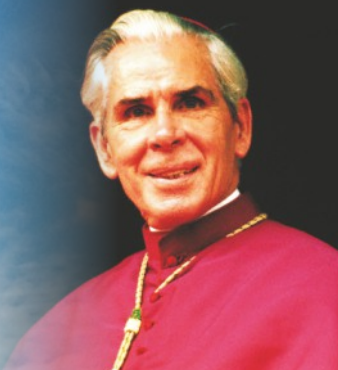
Aby osiągnąć ten cel, Paulina zastosowała tę samą metodę, która 7 lat wcześniej przyniosła sukces w powstaniu Dzieła Rozkrzewiania Wiary. Mianowicie w miejsce dziesiątek wprowadziła piętnastki. Każda osoba należąca do piętnastki zobowiązywała się do:

- ❖ odmawiania codziennie dziesiątki różańca i równoczesnej medytacji nad tajemnicą wybraną każdego miesiąca w drodze losowania;
- ❖ rozprowadzania prasy katolickiej (dobrych gazet);
- ❖ składki rocznej w wysokości 5 franków.

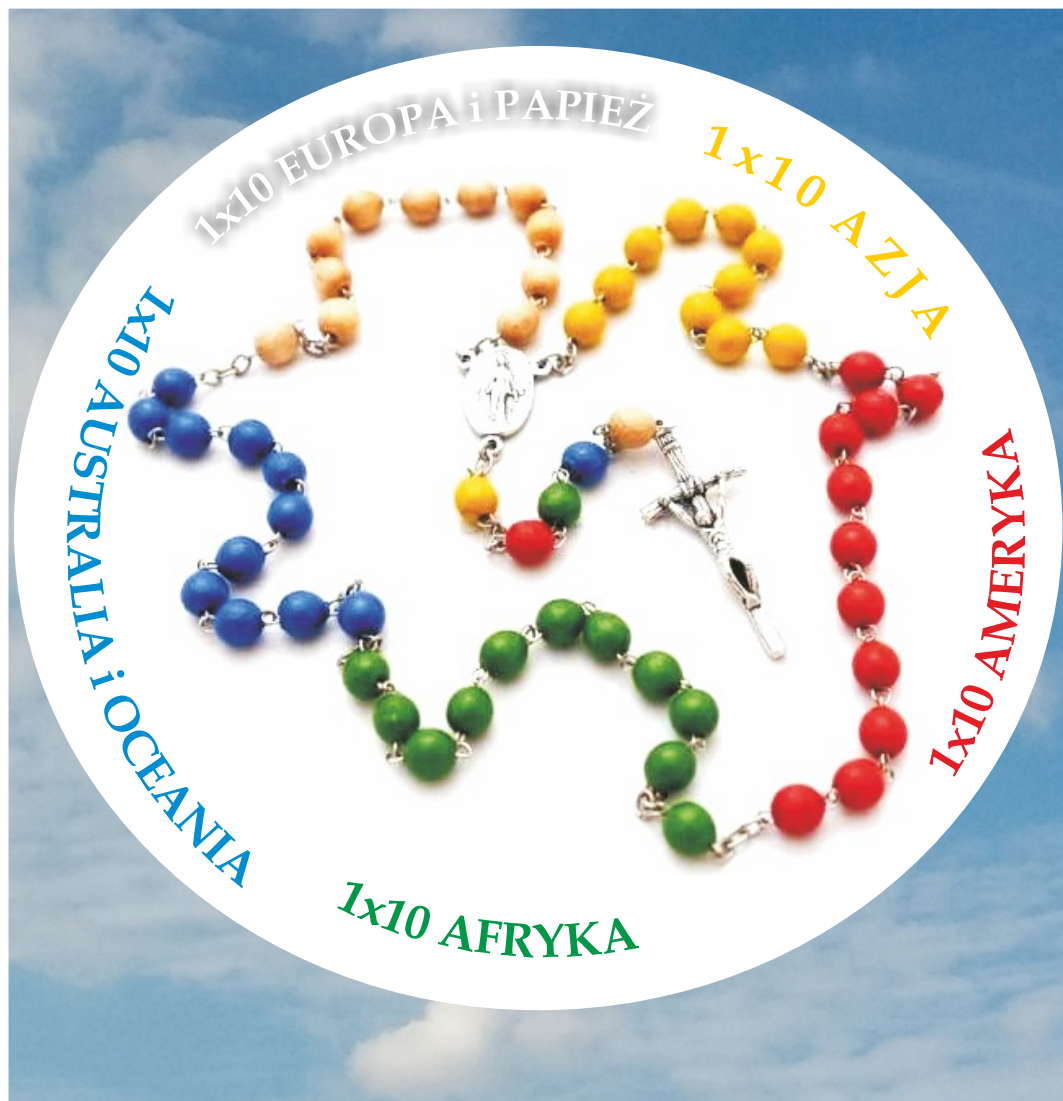
W 1831 r. Paulina napisała: „Liczba odmawianych dziesiątek różańca rośnie z niewiarygodną szybkością we Włoszech, Szwajcarii, Belgii, Anglii i w wielu regionach Ameryki, a także w Indiach oraz w Kanadzie i Afryce”.

Obecnie Żywy Różaniec to wspólnota osób, która każdego dnia modli się jedną dziesiątką różańca, szczególnie modląc się według Papieskich Intencji Misyjnych i Ogólnych. Grupa 20 osób tworzyła jedną Różę Różańcową. W ten sposób cały różaniec, pięć tajemnic, jest odmawiany jednego dnia. **W 2012 roku powstało w Polsce Stowarzyszenie „Żywy Różaniec”**, mające ogólnopolskie struktury.

RÓŻANIEC MISYJNY

Abp Fulton J. Sheen

Z modlitwą różańcową dla misji związany jest misyjny różaniec. Twórcą tzw. Światowego Różańca Misyjnego jest Sługa Boży abp Fulton Sheen z USA. Był dyrektorem Krajowych Papieskich Dzieł Misyjnych w USA w latach 1958-1966 oraz inicjatorem tzw. kolorowego różańca (5 kolorów – 5 kontynentów). Taki różaniec misyjny jest konkretną modlitwą za ludzi mieszkających na poszczególnych kontynentach:

- ❖ **kolor zielony** – za ludzi mieszkających w Afryce,
- ❖ **kolor niebieski** – za ludzi mieszkających w Oceanii,
- ❖ **kolor czerwony** – za ludzi mieszkających w Ameryce,
- ❖ **kolor żółty** – za ludzi mieszkających w Azji,
- ❖ **kolor biały** – za ludzi mieszkających w Europie oraz za papieża.

3.1.3. Misje w roku liturgicznym

W ramach misyjnej współpracy modlitewnej do wykorzystania jest cały rok liturgiczny. Jego początek zaczynamy od najważniejszego miesiąca dla misji jakim jest październik, a szczególnie obchodzoną w tym miesiącu Niedziela Misyjna.

Październik

- ❖ 1 października – wspomnienie św. Teresy od Dziesiątka Jezus, patronki misji.
- ❖ **W przedostatnią niedzielę października** obchodzona jest w Kościele powszechnym Światowa Niedziela Misyjna. W Polsce praktykujemy jej przedłużenie na cały tydzień, zwany *Tygodniem Misyjnym*.

Listopad

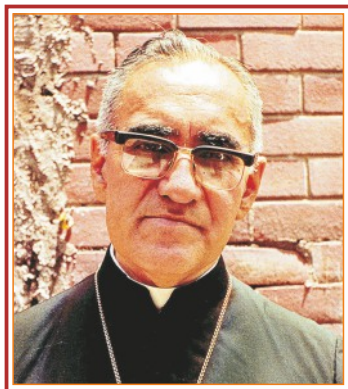
- ❖ Począwszy od 1 listopada przez całą oktawę modlimy się za zmarłych misjonarzy oraz ich rodziców.
- ❖ W II niedzielę listopada wspieramy katolików, którzy są prześladowani oraz w potrzebie. Organizacją pomocy dla nich zajmuje się Papieskie Dzieło Pomocy Kościołowi w Potrzebie.

Grudzień

- ❖ 3 grudnia – wspomnienie św. Franciszka Ksawerego – patrona misji. To misyjny dzień wszystkich kapłanów.
- ❖ W okresie Bożego Narodzenia dzieci udają się do domów z tzw. misyjną kolędą. Tę formę animacji misyjnej nazywamy kolędnikami misyjnymi.

Styczeń

- ❖ Uroczystość Objawienia Pańskiego ma charakter misyjny, ponieważ w tym dniu Pan Jezus objawił się wszystkim narodom, a Trzej Królowie oddający pokłon Dzieciątku byli ich przedstawicielami. W Uroczystość Objawienia Pańskiego kolektą wspieramy Centrum Formacji Misyjnej w Warszawie, gdzie przygotowują się przyszli misjonarze.

*Święty
abp Oskar Arnulfo Romero*

- ❖ Światowy Dzień Trędowatych obchodzony jest od 1954 r. w ostatnią niedzielę stycznia.
- Luty**
- ❖ 11 lutego we wspomnienie Matki Bożej z Lourdes obchodzony jest Światowy Dzień Chorego. Można zaprosić chorych i cierpiących do aktywnego włączenia się w dzieło.
- Marzec – czerwiec**
- ❖ Dzień 24 marca to dzień pamięci i modlitwy za misjonarzy – świadków wiary i męczenników. Został on zaproponowany po raz pierwszy w 1993 r. przez młodzież należącą do PDM we Włoszech. Data ta ma związek z męczeńską śmiercią jednego z misjonarzy: 24 marca 1980 r. w San Salvadorze podczas odprawiania Mszy św. został zamordowany **św. abp Oskar Arnulfo Romero** (kanonizacja odbyła się 14 października 2018 w Rzymie).
- ❖ W II Niedzielę Wielkiego Postu wspieramy duchowo i materialnie polskich misjonarzy (w 2013 r. pracowało ich na misjach 2028: w Afryce 828; w Ameryce Północnej, Środkowej i Południowej 816; w Azji 314; w Oceanii 70).
- ❖ W maju dzieci pierwszokomunijne mogą włączyć się w pomoc misjom w tzw. Białym Tygodniu, składając specjalną, dobrowolną ofiarę na misje oraz w pomoc Papieskiemu Działu Misyjnemu Dzieci, stając się członkami tego dzieła.
- ❖ Dar cierpienia dla misji jest szczególnie podkreślany w Uroczystość Zesłania Ducha Świętego.
- Lipiec**
- ❖ 6 lipca we wspomnienie bł. Marii Teresy Ledóchowskiej – patronki współpracy misyjnej w Polsce modlimy się o to, aby w Kościele w Polsce podejmowane były wspólne działania na rzecz misji. Modlimy się też w intencji Krajowej Rady Misyjnej.
- ❖ 12 lipca – we wspomnienie liturgiczne świętych małżonków Zelii i Ludwika Martin. Modlimy się o ducha misyjnego dla małżeństw i rodzin.
- ❖ 25 lipca – MIVA – prosi wiernych o pomoc w zakupie środków transportów dla misjonarzy.
- Sierpień**
- ❖ 14 sierpnia wspominamy św. Maksymiliana Marii Kolbego, który był „misjonarzem o sercu szerokim jak świat”. Całe sześć lat swojego niezbyt długiego

Ks. Jakub Willenborg

życia poświęcił pracy misyjnej w Japonii, gdzie w Nagasaki założył placówkę misyjną, tzw. „Drugi Niepokalanów”.

Wrzesień

- ❖ 5 września wspomnienie św. Matki Teresy z Kalkuty – misjonarki miłości.

3.1.4. Misyjne Apostolstwo Chorych

Wraz z modlitwą niezwykle ważne jest ofiarowanie cierpienia dla misji. Idea zaangażowania chorych w misyjne dzieło Kościoła powstała w Holandii w Bloemendaal, a jej inicjatorem był **ks. Jakub Willenborg**. Kiedy w 1925 r. kanonizowano św. Teresę od Dzieciątka Jezus, patronkę misji, zorganizował on dla swoich chorych parafian dzień poświęcony misjom. W tym samym roku odbywał się w Rzymie Kongres Misyjny. Postanowiono wówczas, by również ludziom chorym zaproponować wspieranie misji. Wkrótce we Włoszech powstało Misyjne Apostolstwo Chorych. W 1931 r., z inicjatywy Unii Misyjnej Duchowieństwa, z okazji uroczystości Zesłania Ducha Świętego zorganizowano w Rzymie Dzień Chorych dla Misji Katolickich. W następnym roku uczestniczyło w obchodach tego dnia 156 diecezji i ponad 200 tys. chorych. Z racji Jubileuszu Odkupienia w 1933 r. w dwustu diecezjach włoskich zgromadziło się na Zesłanie Ducha Świętego ponad 260 tys. chorych. W 1935 r., za aprobatą papieża Piusa XI, Rada Naczelna Papieskich Dzieł Misyjnych uchwaliła, że w dniu Zesłania Ducha Świętego obchodzony będzie Dzień Cierpienia w Intencji Misji.

3.2. Współpraca powołaniowa

Współpraca ta obejmuje troskę o powołania do pracy misyjnej. W odkrywaniu i realizacji powołania kapłańskiego, zakonnego czy misjonarskiego niezastąpiona jest rodzina. Rodzice nie powinni ani przymuszać, ani przeszkadzać w realizacji powołania. Mają jednak obowiązek towarzyszenia i popierania powołań, ponieważ są darem Boga dla całego Kościoła (por. PDV 41). Sama promocja powołań zaczyna się już w chwili rozpoczęcia procesu wychowania i formowania duchowego dzieci przez rodziców stwarzających pierwsze środowisko, w którym może się ono objawić. W rodzinie ziarno powołania zasiane w sercach dzieci zakorzenia się i dojrzeje.

Adhortacja *Familiaris consortio* zachęta rodziców, aby pielęgowali „powołania misyjne wśród swoich synów i córek oraz, w ogólniejszy sposób, poprzez całe dzieło wycho-

wania, które przysposabia dzieci od najmłodszych lat do coraz lepszego poznawania miłości Boga ku wszystkim ludziom" (FC 54).

3.3. Współpraca materialna i ekonomiczna

Aby pomóc misjonarzom z Polski, w parafiach organizowane są zbiórki pieniężne:

- ❖ w II Niedzielę Wielkiego Postu. Pierwsza taka zbiórka została zorganizowana na prośbę nowego bp. Jana Ozgi z Kamerunu (kapłana diecezjalnego pochodzącego z diecezji przemyskiej, mianowanego 24 stycznia 1997 r. ordynariuszem diecezji Doumé-Abong' Mbang). Zbiórka okazała się bardzo owocna, dlatego też Komisja Misyjna zwróciła się z prośbą do Episkopatu Polski, aby co roku organizować taką akcję. Później z tej inicjatywy powstało „Dzieło Pomocy *Ad gentes*”;
- ❖ w II Niedzielę Adwentu organizowana jest zbiórka na pomoc katolikom na Wschodzie;
- ❖ w lipcu ofiary na środki transportu dla misjonarzy zbiera MIVA (dzień św. Krzysztofa);
- ❖ 6 stycznia w uroczystość Objawienia Pańskiego zbierane są ofiary na funkcjonowanie CFM;
- ❖ ponadto wiele parafii gości misjonarzy diecezjalnych oraz zakonnych i wspiera ich działalność.

Mówiąc o pomocy finansowej misjom, należy podkreślić, że wyznawców Chrystusa powinien charakteryzować umiarkowany styl życia, aby nie popadać w pokusę konsumpcjonizmu.

3.4. Współpraca edukacyjna

Współpraca ta ma na celu poszerzanie wiedzy o misjach i misjonarzach przez *mass media*.

Jeżeli chodzi o prasę misyjną, to do najważniejszych czasopism misyjnych należą:

- ❖ wydawane przez PDM: „**Misje Dzisiaj**” (dla dorosłych), „**Świat Misyjny**” (dla dzieci);
- ❖ wydawane przez oblatów: „**Misyjne Drogi**”;
- ❖ wydawane przez werbistów: „**Misjonarz**”;
- ❖ wydawane przez duchaczy: „**Posłaniec Ducha Świętego**”;
- ❖ wydawane przez Misjonarzy Świętej Rodziny: „**Posłaniec Świętej Rodziny**”;
- ❖ wydawane przez klawerianki: „**Echo z Afryki i innych kontynentów**”;
- ❖ wydawane przez pallotynów: „**Horyzonty Misyjne**” i „**Posyłam Was**”;

- ❖ wydawane przez kombonianów: „**Misjonarze Kombonianie**”;
- ❖ wydawane przez Referat Misyjny diecezji tarnowskiej: „**Głosie Ewangelie**”.

MISYJNA WSPÓŁPRACA

Duchowa

Powołaniowa

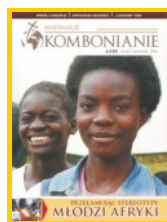
Materialna

Edukacyjna

Personalna

Inne formy:

*świadczenie wiary
wobec niechrześcijan
(w kraju i za granicą)*

Źródłem informacji o misjach są również filmy misyjne oraz nowoczesne środki komunikacji, jak Internet (misyjne strony internetowe), fora społecznościowe, serwisy społecznościowe, filmy na YouTube, itp.

3.5. Współpraca personalna

Każdy katolik od Chrztu św. został włączony do wspólnoty Kościoła, który z natury jest misyjny. Stąd każdy ma powołanie misyjne, aby głosić Ewangelię. Powołanie misyjne realizuje się poprzez głoszenie słowa Bożego i dawanie świadectwa w wierze. Najpiękniejszym wyrazem realizacji powołania misyjnego jest ofiarowanie swojego życia do pracy na misjach. Tę formę pomocy nazywamy powołaniem misjonarskim. Każdy więc ma powołanie misyjne, ale nie każdy misjonarskie. Tylko niektórych Pan Bóg powołuje do pracy na misjach.

Istnieje **5 rodzajów powołania misjonarskiego**:

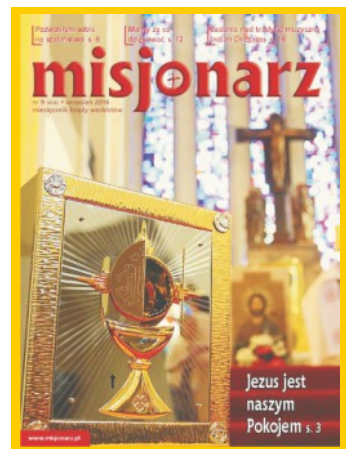
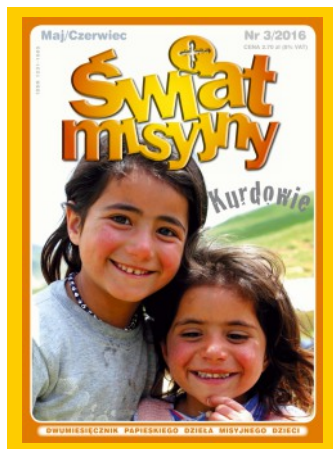
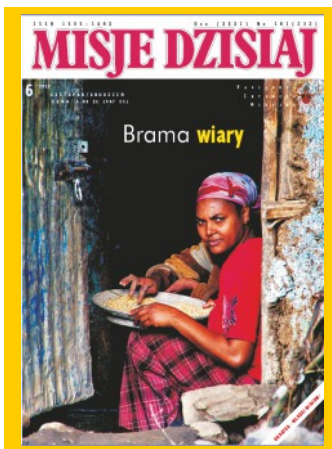
- ❖ kapłan zakonny,
- ❖ kapłan diecezjalny (*fideidonista*),
- ❖ siostra zakonna,
- ❖ brat zakonny,
- ❖ wierny świecki (*fideidonista*). Spośród misjonarzy świeckich można wyróżnić: osoby w stanie wolnym, małżeństwa i rodziny (FD4).

Oprócz pracy misjonarzy duchownych i świeckich swą bezinteresowną pomocą na misjach służą, zwykle na krótki czas, także misyjni wolontariusze.

3.6. Inne formy współpracy

Wśród innych form współpracy misyjnej można wymienić:

- ❖ świadectwo wiary wobec niechrześcijan, np. w czasie wyjazdów za granicę
- ❖ świadectwo wiary wobec tych, którzy przyjeżdżają na obszar, gdzie mieszkają chrześcijanie (RMis 77-82).

Literatura

1. *Animacja i formacja misyjna w rodzinie*, w: H. FRĄCZEK (red.), *II Krajowy Kongres Misyjny. Częstochowa, 16–18 października 1992 r.*, Warszawa 1994, s. 208–209.
2. AUTORI VARI, «Fidei Donum» *Missionaries: the future of evangelization. 50 years after Pius XII Encyclical «Fidei Donum»*, „Omnis Terra” (2007), nr 379.
3. CICHY D., *Z wykładów o animacji misyjnej*, „Animator. Biuletyn Misyjno-Pastoralny” 2(2011), s. 125–126; 3(2011), s. 125–126; 4(2011), s. 124–126; 1(2012), s. 124–125; 2(2012), s. 125–126; 3(2012), s. 124–125; 4(2012), s. 125–126; 1(2013), s. 125–126; 2(2013), s. 125–126; 3(2013), s. 125–126; 4(2013), s. 123–125; 1(2014), s. 123–126; 2(2014), s. 123–126; 3(2014), s. 123–126.
4. GIACOVELLI C., *Paulina Jaricot. Biografia*, Warszawa 2011.
5. GÓRSKI J., *Odpowiedzi na 101 pytań o misję*, Kraków 2005.
6. KASPRZAK S., *Organizacja działalności misyjnej Kościoła katolickiego w świetle prawa kanonicznego*, Lublin 1999.
7. KLUJ W., *Etyka i ekonomia – nowy paradygmat finansowania misji?*, w: A. JUCEWICZ, *Kontekst kulturowo-moralny współczesnej działalności misyjnej i ewangelizacyjnej*, Pieniężno 2012, s. 317–325.
8. KMIECIK A., *Posyłam was. Misja Chrystusa Odkupiciela powierzona Kościołowi*, Warszawa 1995.
9. KOZDRÓJ K., *Podarować dzieciom miłość dzieci. „ABC animacji misyjnej dzieci”*, Warszawa 2004.
10. PIOTROWSKI J., *Animacja i współpraca misyjna*, w: Z. SOBOLEWSKI, J. RÓŻAŃSKI, K. SZYMCZYCHA, A. SOBAL (red.), *Radość Ewangelii źródłem misyjnego zapału. IV Krajowy Kongres Misyjny. Warszawa, 12–14 czerwca 2015*, Górna Grupa 2015, s. 255–258.
11. RUDNICKA I., *Inszenizacje misyjne*, Rzeszów 2002.
12. SAGAN M., URBANIAK R., *Idąc w głąb. Boliwia, Ghana, Indie. Młodzi wolontariusze na misyjnych szlakach werbistów*, Warszawa 2013.
13. SERRA T., *Przekraczać granice. Duchowość misyjna dla młodzieży*, Warszawa 2008.

